

PIRMOSIOS ŠVIESOS TESTAMENTAS

KNYGA II



LIUDYTOJO KNYGA

EUGENIUS I

**PIRMOSIOS ŠVIESOS
TESTAMENTAS**

KNYGA II

LIUDYTOJO KNYGA

EUGENIUS I

Pirmasis Aukščiausiasis Pirmosios Šviesos ordino magistras

Pirmasis viešas leidimas · 2026

Turinys

I. Šviesnešys

II. Pirmasis Liudytojas

III. Šviesa, nepanaikinanti paslapties

IV. Penki kreipimaisi į Liudytoją

V. Pirmoji Žaizda

VI. Vardo baimė

VII. Liudytojas ir besimeldžiantysis

I. Šviesnešys

Ryte raštininkas iš stalčiaus ištraukė du lapus. Pirmajame buvo išlikęs tėvo laiškas, seniai praradęs baltumą, o antrajame dar nebuvo nė vieno žodžio. Vakar jis paliko tą tuščią lapą po lempa, nusprendęs pradėti pasakojimą apie Pirmąjį Liudytoją. Dabar ant popieriaus krito rytinė šviesa, ir raštininkas suprato, kad teks pradėti nuo vardo, kurį jo bendruomenėje tardavo dažniausiai. Plunksna sustingo virš eilutės. Žodis „Šviesnešys“ atrodė aiškus, kol jis nepaklausė savęs, ką iš tiesų neša tas, kuriam šis vardas priklauso. Atsakymu negalėjo būti sparnuoto žmogaus su ugnimi rankoje atvaizdas. Toks paveikslas daugiau pasakytų apie žmogaus vaizduotę negu apie pirmąją dieviškąją sielą.

Tolimame kalnų slėnyje stovėjo kaimas, kurio gatvių žiemą ilgai nepasiekdavo saulė. Namai glaudėsi prie akmenuoto upelio, o virš jų kilo šlaitai, kuriuose sniegas išsilaikydavo iki vėlyvo pavasario. Žemiausioje kaimo dalyje veikė bendra krosnis. Prie jos džiovindavo medieną, išdegdavo paprastus molinius indus, kepdavo duoną ir šildydavosi kelyje nakties užklupti keliautojai. Krosnį saugojo visas kaimas, nes po ilgų liūčių įkurti didelę ugnį būdavo sunkiau negu išlaikyti jau rusenančią. Ją prižiūrėjo pagyvenusios amatininkės, žinojusi, kokia mediena tinka prakurams ir kur subėgs vanduo pasikeitus vėjo kryptims.

Kartą nuo perėjos atslinko šaltas lietus. Vanduo prasiskverbė po stogu, užgesino žarijas tolimojoje krosnies dalyje ir permirkė rytui paruoštas žabų krūvas. Žmonės uždarė sklendę, sustatė kibirus ir laukė, kol audra aprims. Vakare paaiškėjo, kad ugnies nebeliko ir kaimyniniuose namuose: visi tikėjosi pasiimti žarijų

iš bendros krosnies, o ši buvo atšalusi. Amatininkė apžiūrėjo pakurą, patikrino pilkus pelenus ir pripažino, kad čia nebėra ko saugoti. Jaunoji padėjėja paklausė, ar teks laukti sauso oro. Vyresnioji atsakė: „Tik jei niekur apylinkėse nebėra nė trupučio kaitros.“ Tada ji prisiminė mažą kalvę kitoje akmeninio kalnagūbrio pusėje.

Abi žinojo kelią į kalvę, nors per lietų jo beveik nesimatė. Mergina atnešė gilų molinį indą su sunkiu dangčiu, o amatininkė jo dugną išklojo sausu smėliu ir liepė apvynioti storu audeklu. Jos išėjo dar prieš aušrą, kol upelis nebuvo patvinęs iki tako. Perėjoje vėjas daužė pečius ir slėpė tolimesnius akmenis už šlapios miglos. Padėjėja keliskart suklupo, bet neprašė grįžti. Jai atrodė, kad jos eina parsinešti mažo degančio daikto, kurį galima rasti ir pasiimti tarsi pamestą daiktą. Vyresnioji tylėjo ir atidžiai rinkosi, kur statyti koją.

Žmogui lengva įsivaizduoti Šviesą taip, tarsi ją irgi būtų galima pernešti. Jis yra matęs, kaip nuo vienos žvakės uždegama kita ir kaip liepsna persimeta nuo sausos malkos prie gretimios. Tačiau Pirmoji Šviesa nebuvo paimta iš tamsaus židinio ir nepriklausė nuo rankų, gebančių ją pridengti. Kai iš amžinojo Neišreikštojo atsivėrė Pirmasis Skirtumas, tapo įmanoma tai, kas pasireiškia. Pirmoji Šviesa atvėrė šventą pažinimo galimybę, o pirmoji save suvokianti dieviškoji siela ją priėmė. Pirmąją Liudytoją vadiname Šviesnešiu. Šis vardas kalba apie priimtą ir perduodamą žinojimą, bet nepadaro Liudytojo pačios Šviesos kūrėju.

Kalvis atidarė duris tik po trečio beldimo. Jo rankos buvo suodinos, o už nugaros dar ruseno anglys. Išklauses jų pasakojimą, jis iš dirbtuvės atsinešė geležines žnyples. Amatininkė pastatė indą ant akmens, nukėlė dangtį ir parodė, kaip geriausia sudėti žarijas, kad pakeliui neišbyrėtų. Mergina

norėjo jų pasiimti daugiau, bet kalvis perspėjo: jei prikraus indą iki viršaus ir nepaliks žarijoms oro, viską gali prarasti dar nepasiekusios namų. Jos išsirinko kelias stambias, gerai įkaitusias angliš. Vyresnioji užbėrė ploną pelenų sluoksnį, patikrino dangtį ir tik tada pakėlė sunkų nešulį.

Joms susiruošus išeiti, kalvis paklausė merginos: „Parneši ugnį namo?“ Ši atsakė, kad tam ir atėjo. Kalvis padavė jai sausų skiedrų ir pridūrė: „Tik nepamiršk, kad pats indas nešildo.“ Mergina norėjo prieštarauti, jog tai ir be jo žino, bet pastebėjo, kaip rūpestingai amatininkė saugo skiedras nuo drėgmės. Neužteko vien parnešti kaitrą: namuose dar reikės paruošti vietą, kur ji galės išliepsnoti. Mergina pasikišo ryšulėlį po drabužiais, kad vėjas nepasiektų medienos, irėjo greta vyresniosios abiem rankomis prilaikydama indą.

Joms išėjus, kalviui liko mažiau įkaitusių anglių, užtat mergina nešė kaitrą į kitą krosnį. Taip veikia žemiškas amatas: medžiagą galima atiduoti, pervežti, išnaudoti. Bet čia panašumas baigiasi. Pirmoji Šviesa nemažėja dėl to, kad žinojimas tampa prieinamas kitai save suvokiančiai sielai, ir nelieta uždaryta pirmojoje dieviškojoje asmenybėje tarsi inde. Liuciferis priėmė Ją pirmasis, bet neįgijo atsargų, kurios galėtų išsekti. Paties šio suvokimo mes nemokame aprašyti. Akmenuotas takas, molinis dangtis ir amatininkės rankos nieko nepasako apie tai, kaip šventasis žinojimas tampa prieinamas sāmonei.

Grižtant lietus sustiprėjo. Padėjėja pajuto, kaip šlapias audeklas šaldo pirštus, ir išsigando, kad viduje viskas užgeso. Amatininkė sustojo po uolos atbraila, padėjo indą ant žemės ir atsargiai pravėrė dangtį. Po pelenais dar blankiai raudonavo žarijos. Mergina su palengvėjimu atsiduso, tačiau vyresnioji pasakė, kad džiaugtis dar anksti: iki kaimo laukė ilgas

nusileidimas, o krosnyje gulėjo šlapios malkos. Jos vėl uždengė indą ir nuėjo toliau. Nė viena negalėjo priversti lietaus liautis. Jos galėjo tik saugoti tai, ką gavo, ir nepamiršti būsimo darbo.

Pirmasis Liudytojas nebuvo žemiškas meistras, kuriam tiesiog pasisekė pirmajam atrasti brangų žinojimą. Jis yra pirmoji save suvokianti dieviškoji esybė. Žemėje žmonės vadina Jį Liuciferiu ir reiškia Jam pagarbą, kuri neapsiriboja pagarba geram mokytojui. Šioje pagarboje yra dėkingumas už pirmąjį liudijimą ir viltis įgyti išminties, kurios žmogus negali sau įsakyti pasiekti. Tačiau garbinimas nesuteikia teisės priskirti Liuciferiui įprastų žemiško valdovo pareigų. Pirmasis Liudytojas neteisčia kiekvieno žmogaus gyvenimo pagal žmonių sudarytą nuopelnų sąrašą, neprivalo įvykdyti ištarto noro ir neužima amžinojo Neišreikštojo vietos.

Kai jos nusileido į kaimą, prie tuščios krosnies jau būriavosi žmonės. Berniukas iš artimiausio namo pirmasis pastebėjo indą ir garsiai paskelbė, kad ugnis sugrižo. Amatininkė paprašė neskubėti: reikėjo patikrinti pakurą, išnešti šlapius šiaudus ir paruošti sausų skiedrų. Minioje kilo balsai. Kepėjas kalbėjo, kad rytui žmonėms reikės duonos, o kalvio mokinys pirmiausia norėjo išdžiovinti įrankius. Vyresnioji išklausė abu ir paprašė padėti išsemti vandenį iš krosnies. Mergina padėjo indą po stogu ir pajuto nerimą: ilgame kelyje ji išsaugojo kaitrą, bet dar nežinojo, ar pavyks ją perduoti kitiems.

Ji sudėjo skiedras taip, kaip rodė kalvis, paliko nedidelį tarpą orui ir ant jų nuleido tvirčiausią žariją. Iš pradžių niekas nepasikeitė. Tada palei medžio kraštą nusidriekė silpna šviesi gyslelė ir dingo. Mergina jau norėjo pridėti daugiau žarijų, bet amatininkė sustabdė jos ranką ir tarė: „Nespausk. Leisk skiedrai išilti.“ Jos palaukė, pridengdamos ugnį nuo skersvėjo, ir po kiek laiko pamatė mažą pastovią liepsnelę. Padėjėja

neslėpė šypsenos. Tačiau vyresnioji parodė į prie sienos sukrautas šlapias malkas: kad krosnyje būtų galima kepti duoną, dar reikėjo gauti sauso kuro.

Prie krosnies paaiškėjo, kad parnešti ugnį dar nereikia pamaitinti kaimą. Jokia atnešta žarija negalėjo įsakyti daržinės savininkui atiduoti lentas ar priversti permirkusią medieną degti. Padėjėja aiškiau negu anksčiau matė kitų poreikius, tačiau dabar jai teks kalbėtis, prašyti ir išklaustyti atsisakymą. Panašiai ir gautasis žinojimas neveikia vietoje žmogaus Valios. Ordinas moko atsakomybės, sąžiningumo ir rūpesčio tais, kurie gyvena greta. Poelgio moralinę kainą atskleidžia jo padariniai kitiems, o ne bausmė, kurią neva paskiria Neišreikštasis.

Keli gyventojai prisiminė seną daržinę aukščiau upelio. Ten buvo laikomos trumpos lentos stogams taisyti; po sandariu stogu jos galėjo likti sausos. Vienas vyras paprieštaravo: lentų jam reikės pavasarį, o niekas negalės pažadėti, kuo jas pakeis. Mergina norėjo pasakyti, kad dabar nuo ugnies priklauso visas kaimas, bet amatininkė pasiūlė pirmiau patikrinti, ar tarp lentų nėra statybai netinkamų nuopjovų. Vyras nuėjo kartu. Jie rado siaurų atraižų, iš kurių nebūtų galima padaryti nei durų, nei gegnių, tačiau jų pakako pirmosioms kūrenimo valandoms. Niekas nepaskelbė svetimų atsargų bendromis vien todėl, kad atsirado poreikis. Sutarė po turgaus grąžinti savininkui sausos medienos.

Šviesnešys mūsų tikėjime perduoda žinojimą apie Šviesą ir Sąlyčio su Neišreikštuoju galimybę. Tai nereikia, kad esama slapto indo, kuriame pirmoji dieviškoji siela laiko suskaičiuojamas šventosios galios atsargas. Nuo Žemės iki tolimų žvaigždžių gali driektis nesuskaičiuojami keliai, ir jeigu kituose pasauliuose yra protingų būtybių, jos neprivalo turėti žmogaus rankų, akių ar žodžių. Kitokia sąmonė gali pažinti ir

rinktis, vadinasi, kreiptis į šventąjį atvirumą savo pačios gyvenimo kalba. Žemiškasis vardas Liuciferis brangus mūsų tradicijai, bet nereikalaujame iš nepažįstamų būtybių, kad jos Pirmąjį Liudytoją vadintų taip pat.

Prie bendros krosnies tuo metu pradėjo rinktis kaimynai su nedideliais medienos ryšulėliais. Vienas atnešė sausų šakų iš po pastogės, kitas atidavė keletą suolui taisyti atidėtų lentų. Padėjėja pastebėjo, kad niekas nekalbėjo apie stebuklą: žmonės tiesiog matė, ko trūksta, ir sprendė, ar gali padėti. Kai pakūros gilumoje pagaliau įsidegė tolygi kaitra, kepėjas paėmė nuo lentynos sunkią kepimo skardą ir ėmė ruošti tešlą. Vyresnioji amatininkė paprašė neskubėti uždaryti sklendės. Ji norėjo, kad ugnis išliktų per naktį ir rytą nereikėtų vėl jos ieškoti už perėjos.

Prieš eidama namo mergina paėmė nuo krosnies krašto nedidelį molinį dubenėlį, įdėjo keletą žarijų ir pasiūlė senolei iš aukštutinio namo. Ši papurtė galvą. Jos krosnis buvo išardyta, o kaimynas pažadėjo ateiti ir sumūryti naują tik po dviejų dienų. Senolė paaiškino: „Vadinasi, dabar man reikia ne kaitros, o pagalbos su akmenimis.“ Mergina sutriko: visą kelią jai atrodė, kad ugnies sugrįžimas išspręs visus kaimo rūpesčius. Amatininkė padėjo dubenėlį į šalį ir paprašė dviejų laisvų darbininkų rytoj aplankyti senolę. Vienas sutiko iš karto, antras pasakė galėsiąs tik po pietų. Jų atsakymai nesumenkino ugnies vertės, tačiau parodė, kokie skirtingi gali būti žmonių poreikiai.

Pirmasis Liudytojas išlieka asmeniniu dieviškuoju buvimu, į kurį žemėje tikintysis kreipiasi malda ir dėkojimu. Kai žmogus prašo aiškumo, drąsos ar dvasinio vedimo, jo kreipimasis turi prasmę tikėjimo viduje, net jei jis negali atsekti, kaip bus priimtas jo balsas. Tardamas šventąjį vardą jis neįgyja galios valdyti kitų žmonių valią. Jis taip pat neįgyja teisės kiekvieną

savo mintį skelbti Liuciferio atsakymu. Tarp patyrimo ir žmogiško jo aiškinimo glūdi atidaus skyrimo darbas. Pagarba Pirmajam Liudytojui nepadaro tikinčiojo neklystančio.

Naktį padėjėja keliskart pabudo. Jai rodėsi, kad vėl girdi lietu barbenant į dirbtuvės stogą, ir ji klausėsi, ar neužgeso bendras židiny. Prieš aušrą mergina išėjo iš namų ir pamatė virš kaimo kylant dūmus. Krosnyje degė ugnis. Viduje kepėjas jau traukė pirmuosius duonos kepalus, o prie sienos rankas šildė berniukas, vakar šaukęs, kad ugnis sugrižo. Jis paklausė merginos, ar ji atnešė jiems naują dieną. Ši nusijuokė ir atsakė, kad diena atėjo pati, o žarijas jos parnešė dviese. Berniukas padavė jai karštos duonos, ir ji netikėtai pajuto, kaip pavargo po vakarykščio kelio.

Užkąsdama pakeliui mergina užkopė prie senolės namų. Vakar pasiūlytų žarijų šeimininkei neprireikė. Prie išardytos krosnies gulėjo nuo lietaus patamsėję akmenys; ant grindų dar buvo matyti seno įtūrio žymė. Šeimninke papasakojo, kad dūmai skverbdavosi į kambarį net ramiau oru, todėl ji nustojo kūrenti krosnį dar prieš didžiąją audrą. Mergina iš pradžių norėjo sudėti akmenis atgal, tačiau moteris parodė iškrypusį pamatą. Jei ant jo sukrautų naujas eiles, bėda grįžtų. Jos išnešė iš kambario nuolaužas ir išvalė vietą, stengdamosi nepažeisti gretimoms sienoms.

Įpusėjęs rytui atėjo vienas iš pagalbą žadėjusių darbininkų. Jis atsinešė sunkią lentą, kad dviese būtų lengviau nešti akmenis, ir pasakė, jog kaimynas, mokantis mūryti, galės imtis krosnies po dviejų dienų, kaip ir ketino. Merginai buvo gaila, kad senolei teks laukti. Tačiau ši atsakė, kad lengviau laukti namuose, kur dabar švaru ir paruošta vieta darbui. Jos susitarė vakare atnešti jai karšto maisto iš bendros krosnies. Mergina

išėjo į gatvę išteptomis rankomis ir suprato, kad vakar žodžiais pažadėta pagalba tik prasideda.

Vidurdienį amatininkė atvėrė krosnies patalpos duris, kad šiltas oras pasiektų drėgną kiemą. Padėjėja atnešė ten sunkų indą, kuriame jos nešė žarijas. Ant jo išorinės sienelės liko tamsi juosta, o dangčio kraštus perėjoje subraižė akmenys. Mergina ketino išplauti indą ir padėti ant lentynos, bet vyresnioji pasiūlė jį pasilikti iki kito prasto oro. Jos apžiūrėjo nuskilusią vietą prie rankenos ir nusprendė po išdegimo ją sutvirtinti moliu. Vakarykštė kelionė baigėsi, tačiau jos paliktas žymes reikėjo prižiūrėti. Kaitra krosnyje toliau gyveno savo žemišką gyvenimą, ir nė viena moteris negalėjo pažadėti, kad ji daugiau niekada neužges.

Tuo metu raštininkas jau buvo parašęs žodį „Šviesnešys“ ir keletą tolesnių eilučių. Jis nežinojo kiekvieno kalnų kaimo istorijos ir nesirengė tvirtinti, kad tokie žemiški įvykiai atkartoja pirmąjį dieviškąjį įvykį. Tačiau žmogaus gyvenimas padėjo rasti atsargų įvaizdį: tas, kuris priėmė, gali perduoti, nepasisavindamas šaltinio. Paraštėje jis jau ketino nupiešti indą su ugnimi, bet sustojo. Nedidelis molinis dubenėlis tiko žiemos kelio atminimui; jis nieko nepasakė apie pirmosios dieviškosios sielos pavidalą. Raštininkas atsisakė piešinio ir paliko lape tik parašytus žodžius.

Pasaulio pradžioje nebuvo žemiškos kalbos, kuria būtų buvę galima pavadinti Šviesnešį. Nebuvo žmonių tautų, besiginčijančių dėl Jo vardo, ir atskiros šventyklos, į kurią Pirmajam Liudytojui būtų reikėję įžengti. Buvo Pirmasis Skirtumas, atvėręs pasireiškimo galimybę; Pirmoji Šviesa, atvėrusi pažinimo galimybę; ir pirmoji save suvokianti dieviškoji esybė, kuri tą Šviesą priėmė. Jos perduotas atvirumas nepavertė visko, kas įmanoma, viskuo, kas pažinta, ir

nepanaikino amžinosios Neišreikštojo pilnatvės. Todėl pirmoji siela ir nėra vadinama užbaigtos visatos valdove. Ji tapo Pirmuoju Liudytoju.

Raštininkas keliskart perskaitė paskutinį sakinį. Jame buvo žodis, kuriam reikėjo atskiros paaiškinimo. Šviesos nešėją galima pavadinti pagal tai, ką jis neša; liudytoją apibrėžia ir tai, kas jam atsivėrė ir ką jis gali išsaugoti. Už lango šūkavo gatvės prekeiviai, kieme kažkas numetė kibirą, o saulė pakilo taip aukštai, kad nuo lango rėmo krentantis šešėlis nusidriekė per naują puslapį. Raštininkas atvertė lapą ir užrašė kito skyriaus pavadinimą. Priešais jį iškilo klausimas, kurio negalėjo paaiškinti vien žemiškas palyginimas: ką reiškia būti pirmuoju, pažinusi Šviesą?

II. Pirmasis Liudytojas

Raštininkas atvertė naują puslapį ten, kur išvakarėse buvo palikęs klausimą apie pirmąjį, pažinusį Šviesą. Jis norėjo pradėti iškilmingu apibrėžimu, bet prisiminė, kiek kartų žmonių žodžiai apie liudijimą skyrėsi nuo to, ką jie iš tikrųjų matė. Vienas tikino dalyvavęs įvykyje, apie kurį sužinojo tik kitą dieną; kitas, išsigandęs savo paties prisiminimų, nutylėdavo net tai, ką galėjo patvirtinti. Raštininkas perbraukė pirštu per tuščią lapo paraštę. Šventojo Pirmojo Liudytojo vardo neįmanoma suprasti nepaklausus, kuo tai, kas sužinota, skiriasi nuo to, kas papasakota, ir kodėl svarbus pats buvimas įvykio akivaizdoje.

Uostamiestyje, kur laivai išplaukdavo už žemo akmeninio kyšulio, prie kranto gyveno senas valtininkas. Jis jau nebeplaukdavo toli į jūrą, tačiau kasdien matydavo iš salų grįžtančius laivus ir atpažindavo juos iš takelažo, burių formos bei to, kaip įplaukdavo į uostą. Netoliese apsigyveno moteris su dviem vaikais. Jos vyresnysis sūnus buvo pasisamdęs į nedidelį žvejų laivą ir žadėjo grįžti savaitės pabaigoje. Jo laukiamą dieną vėjas buvo silpnas, jūra atrodė rami, ir moteris prie durų pastatė pintinę, į kurią sūnus galėtų sudėti sugautas žuvis.

Vakarop valtininkas už kyšulio pastebėjo valtį su tamsia bure. Valties bortai buvo žemai virš vandens, ir ji kelis kartus keitė kryptį. Iš tokio atstumo jis negalėjo išžiūrėti žmonių denyje. Paskui laivas dingo už kranto iškyšulio, pro kurį paprastai plaukdavo į pietines prieplaukas. Valtininkas grįžo prie savo tinklų. Po kurio laiko mieste pasklido žinia, kad valtis dingo, ir prie jo namų atėjo keli žmonės. Moteris laikė jaunesnįjį vaiką už rankos. Ji paklausė paprasto dalyko: ar jis matė laivą, kuriuo turėjo grįžti jos sūnus.

Senis papasakojo apie tamsią burę ir kryptį, kuria plaukė valtis. Kažkas iškart pareiškė, kad tai ir buvęs dingęs laivas; kitas paprieštaravo, jog žvejai turi panašių burių. Moteris paprašė pakartoti, ar valtininkas matė valtį apsiverčiant. Senis atsakė nieko panašaus nematęs. Vienas vyrų paprieštaravo: „Bet ji pradingo.“ Valtininkas patikslino: „Už kyšulio.“ Jis pasakė tai tyliai, tačiau moteris išgirdo skirtumą ir paklausė, ar laivas negalėjo pasislėpti prie pietinės prieplaukos. Senis nežinojo. Jis matė tik valtį, posūkį ir akmeninį krantą, už kurio ji dingo iš akių.

Tą naktį moteris kelis kartus kėlėsi prie lango. Atmintyje skambėjo žodis „pradingo“, ir kaskart prieš akis iškildavo niekieno nematyta sudužusi valtis. Ji stengėsi prisiminti senio balsą ir vis grįždavo prie vienos tikros detalės: laivas pasuko pietų kranto link. Valtininkas nežadėjo laimingos baigties, tačiau nepatvirtino ir sūnaus žūties. Ši riba menkai guodė, vis dėlto ji paliko vietos paieškoms.

Prieš aušrą pabudo jaunesnysis vaikas ir paklausė, ar brolis dar negrįžo. Motina atsakė, kad jo kol kas nėra namuose, ir prisėdo šalia, kol mažylis vėl užmigo. Ji norėjo pridurti, kad viskas tikrai baigsis gerai, bet susilaikė. Ryte kaimynė sutiko pabūti su vaiku, jei reikės eiti prie prieplaukų. Moteris padėjo ant stalo žuvims paruoštą pintinę ir pirmą kartą pagalvojo, kad tuščias daiktas kartais gąsdina labiau už bet kokią gandą.

Auštant moteris vėl atėjo pas valtininką. Per naktį mieste atsirado įvairių pasakojimų. Vieni pasakojo, esą kažkas matė žvejus prie gretimos salos, kiti tvirtino, kad vėjas staiga pasikeitė ir nunešė valtį toli į rytus. Niekas negalėjo įvardyti žmogaus, kuris visa tai būtų matęs savo akimis. Senis pasiūlė pakrante nueiti iki kyšulio, nuo kurio geriau matyti, ir pasižiūrėti, ar ten nėra išsilaipinimo žymių. Moteris bijojo išeiti

iš namų ir prasilenkti su grįžtančiu sūnumi, bet jaunesnįjį vaiką prižiūrėti sutiko kaimynė, tad jiedu išėjo dviese.

Jie ėjo pro tuščius, ant kuolų džiūstančius tinklus. Kyšulio papėdėje vanduo buvo palikęs ant smėlio tamsių dumblių juostą. Moteris akimis ieškojo medžio nuolaužų, o senis apžiūrinėjo kranto liniją ir vietas, kur žmonės paprastai ištraukdavo valtis į seklumą. Seni laužaviečių pėdsakai maišėsi su naujais, ir nebuvo įmanoma nustatyti, kas čia buvo naktį. Užlipę aukščiau, jie pamatė pietinę prieplauką. Dvi valtys stovėjo prie polių, trečioji buvo išvilкта ant akmenų. Nė viena nebuvo panaši į dingusį laivą. Moteris sustojo ir paklausė, ar tai reiškia, kad vilties nebėra. Valtininkas atsakė, jog jie apžiūrėjo tik tiek, kiek pajėgė pasiekti.

Šventajame pasakojime žodis „liudytojas“ taip pat nereiškia to, kuris žino viską, ką įmanoma žinoti. Iki pirmojo dieviškojo suvokimo nebuvo kitos save suvokiančios sielos, kuri galėtų jį patvirtinti žmonėms įprastu būdu. Tačiau žemiškojo liudytojo nebuvimas nepaverčia Pirmojo Liudytojo abstrakčiu dėsniu ar išgalvotu titulu. Gerbiame Jį kaip pirmąją save suvokiančią dieviškąją esybę, priėmusią Pirmąją Šviesą. Mūsų šventajame supratime Jis yra asmuo, tačiau Jo prigimties negalima sutapatinti su žmogaus veidu, atmintimi ar žemiško kūno sandara. Pirmasis liudijimas susijęs su pažinimo pradžia, o ne su jau sukurto žmonių pasaulio stebėjimu.

Tolimajame prieplaukos gale valtininkas paklausė sargo, ar naktį nebuvo užsukę svetimų žvejų. Šis prisiminė nedidelę valtį, prisišvartavusią dar prieš vidurnaktį, tačiau sakė, kad niekas prie jo neužsibuvo, nes atvykėlių niekas nelaukė. Kai moteris pasakė sūnaus vardą, sargas papurtė galvą. Jis neklausė atvykėlių vardų, todėl negalėjo nei patvirtinti, nei paneigti jos vilties. Tada parodė taką į gyvenvietę už kyšulio, kur žvejai

blogu oru kartais palikdavo valtis. Moteris norėjo tuoj pat ten eiti, bet valtininkas paprašė laiko sužinoti kelią, kad jie nepasiklystų tarp akmeninių plyšių.

Laukdama vedlio moteris ilgai sėdėjo ant apverstos dėžės. Ją slėgė tai, kad visi aplinkui apie laivą galėjo kalbėti ramiau negu ji. Senis nemėgino įtikinti, jog nerimas trukdo ieškoti tiesos. Jis atsisėdo greta ir be papildomų spėlionių pakartojo viską, ką matė išvakarėse. Pasirodo, valtis neplaukė į atvirą jūrą, kaip kai kas kalbėjo; ji pasuko pietinio kranto link. Moteris paklausė, kodėl jis to nepasakė anksčiau. Valtininkas atsakė sakęs, tik vakar žmonės labiausiai girdėjo žodį „pradingo“, praleisdami vietą, kur ji dingo iš jo regos lauko. Prisiminę vakarą, abu nutilo.

Sargas pasiūlė jai tuoj pat nusisamdyti valtį ir apiplaukti pietinį krantą nuo jūros. Jis tikino, kad taip bus greičiau, nors pats niekada nebuvo įplaukęs į siaurą įlankėlę per atoslūgį. Moteris jau pakilo nuo dėžės. Valtininkas paklausė, ar sargas žino, koks ten gylis ir kur po vandeniu guli akmenys. Šis prisipažino girdėjęs žvejų pasakojimų, bet pats nebuvo matęs įplaukos į įlankėlę. Moteris vėl atsisėdo. Laukti vedlio buvo kankinamai sunku, tačiau plaukti į nežinomą užutekį remiantis svetimu įsitikinimu ji nenorėjo.

Moteris galėjo ieškoti nakties plaukimo liudytojų, klausinėti sargo ir klausytis tų, kurie grįžo iš jūros. Raštininkas, mąstydamas apie pirmąjį dieviškąjį liudijimą, negalėjo įsivaizduoti panašaus klausinėjimo pačioje sąmoningumo pradžioje. Žodžiai „priėmė Pirmąją Šviesą“ neleidžia pirmajai sielai priskirti žmogaus akių, klausos ar balso. Jie kalba apie pirmojo šventojo žinojimo asmeninį nešėją, tačiau palieka atvirą klausimą, kaip tas suvokimas įvyko. Mūsų žemiškasis vardas

Liuciferis atsirado gerokai vėliau ir nepaverčia nežinomo įvykio pažįstama žmonių gyvenimo scena.

Vedlys buvo jaunas druskos rinkėjas, gerai pažinojęs takus už kyšulio. Jis paaiškino, kad kitoje pusėje yra nedidelė įlankėlė, beveik nematoma nuo jūros. Naktį joje galėjo pasislėpti žvejai, nenorėję plaukti atgal prieš srovę. Moteris tuoj pat pakilo. Kelias vingiavo tarp balsvų akmenų, ir miestas greitai liko už nugarų. Pakeliui jie sutiko berniuką su tuščia pintine. Jis matė, kaip ryte taku ėjo du vyrai su šlapiais tinklais, tačiau neprisiminė jų veidų. Moteris paklausė, ar vienas buvo aukštas ir ar eidamas šlubavo. Berniukas pagalvojo ir atsakė to nepastebėjęs. Ji padėkojo, nors atsakymas nieko neišaiškino.

Testamentas pirmąją Šviesą priėmusį vadina Liudytoju todėl, kad žinojimas turi asmeninį nešėją. Ne viskas, kas pasireiškia, vien dėl savo egzistavimo tampa suvokta. Įvykiai vyktų ir tuščiaame uoste, jei jame nebūtų valtininko, tačiau niekas jų neišsaugotų žmogaus atmintyje. Pirmasis dieviškasis suvokimas nėra įrašas laivo žurnale, tačiau žodis „liudytojas“ ir čia pabrėžia, kad sąmoningumo negalima sutapatinti su tuo, kas tiesiog įvyko. Ten, kur anksčiau nebuvo pažįstančios sielos, tapo galimas pirmosios sąmonės priimtas šventasis žinojimas. Kitas žmogiškas įvaizdis gali padėti priartėti prie minties, bet negali jos išsemti.

Už paskutinio tako posūkio atsivėrė įlankėlė. Ant smėlio gulėjo šlapi tinklai, o prie apverstos valtės degė mažas laužas. Moteris pamatė prie ugnies sėdinčio žmogaus nugarą ir atpažino sūnaus drabužius dar prieš jam atsisukant. Ji puolė prie jo, slystelėjo ant šlapių akmenų ir vos nepargriuvo. Jaunasis žvejys pašoko pasitikti. Jis buvo gyvas, tik labai pavargęs: naktį laivo vairas atsitrenkė į akmenis seklumoje ir buvo apgadintas, todėl įgula nusprendė palaukti įlankėlėje, kol

grįžti taps saugu. Sūnus aiškino, kad jie ketino nusiųsti pasiuntinį, tačiau artimiausias kaimas buvo toliau, negu manė. Motina kurį laiką negalėjo prakalbėti ir tik laikė jį už pečių.

Vaikinas parodė jiems nuo vairo atitrūkusią dalį, gulinčią šalia valties. Naktį įgula ginčijosi, ar nevertėtų vėl išplaukti, kol vėjas palankus, bet seklumoje po dugnu griežė akmenys ir vyriausias žvejys uždraudė rizikingą manevrą. Pats moters sūnus norėjo pėsčiomis pasiekti artimiausią gyvenvietę, tačiau tamsoje nerado tako iš įlankos. Jam buvo gėda, kad namiškiai visą naktį nerimavo, ir jis kalbėjo pernelyg greitai, tarsi skuba galėtų grąžinti prarastas valandas. Motina paprašė sustoti ir pirmiausia pasišildyti rankas prie laužo. Kas ką matė nuo kranto, jie dar spės aptarti namie.

Valtininkas stabtelėjo atokiau. Prieš jį stovėjo tas pats jaunuolis, kurio visi ieškojo, ir vis dėlto senis neskubėjo priskirti vakarykščiame stebėjimui daugiau, negu iš jo sužinojo. Jis matė už kyšulio dingstančią valtį. Dabar matė krante stovintį žvejį. Tarp dviejų stebėjimų praėjo visa naktis, kurią krante buvę žmonės išgyveno kitaip negu tie, kurie rado prieglobstį įlankėlėje. Senis padėjo pakelti šlapius tinklus ir paklausė jaunuolio, kaip tiksliai jie įplaukė į įlanką. Išklausęs atsakymą, jis pirmą kartą sužinojo aplinkybes, kurių negalėjo matyti iš savo kyšulio pusės.

Nė vienas gyvas liudijimas netampa melagingas vien dėl to, kad pasirodė esąs nepilnas. Senis neklydo kalbėdamas apie valtį tamsia bure; klaida būtų buvę tvirtinti, kad jis matė įgulos žūtį. Tačiau ir susitikęs grįžusį žvejį valtininkas neįgijo teisės pasakoti visų nakties įvykių: tam reikėjo išklausti juose dalyvavusių žmonių. Žmogiškas žinojimas susideda iš susikertančių prisiminimų, pasitikėjimo ir patikrinimo. Pasakodami apie savo dvasinius patyrimus galime mokytis

atsargumo, tačiau šis atsargumas neturi virsti abejojimu pačia dvasinio patyrimo galimybe.

Grįžtant sūnus ėjo greta motinos, o valtininkas nešė dalį jo sunkių žvejybos reikmenų. Moteris paklausė, kodėl vaikinąs nebandė iš karto sugrįžti. Jis atsakė bijojęs galutinai sudaužyti valtį į akmenis. Motina pasakė, kad visą naktį jo laukė prie lango, ir jis susigėdo, tarsi galėtų panaikinti jau patirtą jos nerimą. Valtininkas pasiūlė nebetęsti pokalbio tako viduryje. Mieste jų laukė nauji klausimai ir pasakojimai; geriau pirmiausia grįžti namo ir pamaitinti žmogų. Moteris linktelėjo, bet sūnaus rankos nepaleido iki pat namų.

Jiems sugrįžus į uostą, prie valčių pasiūrės jau būriavosi minia. Žmonės apsupo žvejį ir klausinėjo, ar jis nematė audros prie tolimos salos, ar nesusidūrė su svetimu laivu, ar naktį negirdėjo šauksmų iš jūros. Jis pasakojo tik apie tai, kas iš tikrųjų nutiko jo valčiai. Kažkas iš minios spėjo, kad neįprasta srovė buvo perspėjimas iš aukščiau. Valtininkas nesiginčijo dėl svetimos maldos. Jis tik paprašė nepaversti žvejo pasakojimo liudijimu apie tai, ko šis nematė. Sūnus dėkingai į jį pažvelgė ir išėjo namo su motina.

Namuose motina tik tuomet pastebėjo, kad pintinė vis dar stovi prie durų. Sūnus nusišypsojo ir tarė, jog žuvis liko laive, o pats jis alkanesnis nei bet kada per pastarąją savaitę. Ji atnešė duonos ir užkaitė vandens. Jaunesnysis vaikas klausinėjo brolio apie slaptą olą, kurioje esą nakvojo jūrininkai: per vieną rytą gandas jau buvo pakeitęs ir vietą, ir įvykio aplinkybes. Jaunuolis papasakojo apie atvirą įlankėlę ir sulūžusį vairą, paskui paprašė klausimus atidėti rytojui. Motina netaisė kiekvieno vaikiško spėliojimo. Jai pakako, kad sūnus sėdi greta.

Pagarba Liudytojui reikalauja iš tikinčiojo ypatingo dėmesio ribai tarp to, kas patirta, ir to, kas patyrimui priskirta. Po maldos žmogus gali pajusti ramybę, prisiminti pamirštą sprendimą ar įgyti drąsos pokalbiui, kurio vengė. Į jo patyrimą dera žiūrėti rimtai. Tačiau žodžiai „aš tai patyriau“ savaime neįrodo, kad žmogui žinomas kelias, kuriuo dieviškasis žinojimas tapo prieinamas sāmonei, ar kad ta pati mintis privaloma kiekvienam. Pirmasis Liudytojas nepaverčia kiekvieno žmogiško aiškinimo neklystančiu įstatymu. Ordinas gali saugoti ir perduoti savo mokymą, nepasisavindamas valdžios kitų sąžinei.

Kitą dieną senis prie prieplaukos sutiko moterį, kuri pirmoji atnešė žinią apie dingusią valtį. Ji atsiprašė, kad vakar svetimą spėjimą kartojo kaip nustatytą faktą. Senis atsakė, kad miestas gandais gyveno ilgiau, negu tikėjosi, ir kad jis pats galėjo kalbėti tiksliau. Jie kurį laiką stovėjo prie vandens. Visai prie kranto siūbavo tinklas, kurio kažkas nespėjo ištraukti ant sausumos. Moteris pasisiūlė padėti jį suvynioti, kad daugiau nepermirkėtų. Senis paėmė vieną kraštą, ji kitą, ir pokalbis baigėsi paprastu darbu, kuriam nereikėjo jokių iškilmingų žodžių.

Senis galėjo papasakoti dvi tikras šios istorijos dalis: už kyšulio iš akių dingusią valtį ir įlankėlėje rastą jaunuolį. Motinai tai buvo svarbiau už patikimiausius skambėjusius gaudus, nes tarp šių dviejų dalių nebuvo išgalvotos žūties. Tačiau dieviškąją Pirmąją Liudytoją tikėjimas gerbia ne kaip itin pastabų žemišką stebėtoją. Jis yra pirmoji save suvokianti siela, priėmusi Šviesą; į Jį kreipiamasi asmeniškai, su dėkingumu ir malda. Žodis „Liudytojas“ padeda kalbėti apie suvokimą, bet neaprašo Jo prigimties pagal valtininko pavyzdį.

Ryte raštininkas perskaitė tai, ką buvo parašęs. Žodžiai apie Pirmąją Liudytoją jam jau nebeatrodė vien iškilmingas titulas. Jis prisiminė, kaip tėvas kadaise ištaisė mergaitės vardą ir kaip pats po daugelio metų mokėsi saugoti svetimus liudijimus, nepakeisdamas jų savo spėlionėmis. Tačiau jam dar reikėjo suprasti, kodėl net pirmasis dieviškasis žinojimas nepaverčia visos Neišreikštojo gelmės knyga, kurioje jau būtų surašyta viskas. Ant stalo gulėjo lapas su keliomis tuščiomis eilutėmis. Raštininkas pasuko jį į langą: šviesa vienodai apšvietė parašytus žodžius, bet už lapo krašto vis dar liko tai, ko jis nežinojo.

III. Šviesa, nepanaikinanti paslapties

Raštininkas pastebėjo: kuo daugiau kalbėjo apie Pirmąjį Liudytoją, tuo atkakliau jo klausytojai teiravosi, ar tai reiškia, kad kiekviena paslaptis kada nors būtinai bus atskleista. Vieni įsivaizdavo žinojimą kaip begalinį kelią, kuriuo pakanka paeiti dar truputį, kad už posūkio pasirodytų paskutinis pastatas. Kiti baiminosi, jog jei tiesa visada turės paslėptą pusę, pats Šviesos garbinimas taps abejotinas. Jis klausėsi neskubėdamas atsakyti. Už lango prasidėjo diena, gatvė pamažu prisipildė balsų. Iš tolimo kiemo sklido vietoje įstrigusio rato girgždesys; vežikui padedantis berniukas šaukė žinąs, kas nutiko, nors dar nebuvo matęs sulūžusios ašies.

Kalkakmenio kalvose už kito miesto gyveno moteris, rodydavusi keliautojams kelią prie šaltinių. Ji pažinojo tarpeklius, brastas ir vietas, kur net po sausos vasaros galima pripildyti ąsotį. Kartą jaunesnysis brolis papasakojo už pliko šlaito aptikęs įėjimą į olą. Iš gilumos dvelkė vėsa, o priglaudus ausį prie akmens girdėjosi duslus vandens ūžesys. Brolis norėjo tuoj pat eiti vidun, tikėdamasis rasti naują šaltinį. Sesuo pasiūlė palaukti ryto, pasiimti virvę, lempą ir žmogų, kuris liktų prie įėjimo. Brolį erzino delsimas, bet jis sutiko.

Auštant jie atėjo trise. Trečiasis palydovas, pagyvenęs vežikas, nemėgo ankštų vietų ir iškart pasakė, kad vidun neis. Jis pritvirtino virvės galą prie uolos atbrailos ir įsitaisė ten, iš kur galėjo matyti abu. Moteris uždegė lempą ir pirmoji nusileido keliais vandens minkštame akmenyje išgraužtais laipteliais. Brolis sekė paskui skaičiuodamas žingsnius, kad vėliau galėtų papasakoti draugams, kaip toli jie nuėjo. Už paskutinio apšviesto posūkio oras kvepėjo drėgna žeme; nuo

lubų nukritęs lašas paliko mažą ratelį ant jo rankovės. Brolis norėjo paspartinti žingsnį, tačiau moteris paprašė sustoti ir paklausti, iš kur sklinda ūžesys.

Lempa apšvietė sienas, kurių iš lauko nebuvo įmanoma įžiūrėti. Jos liepsna neišplėtė olos ir nepavertė nežinomų praėjimų žinomais. Koridoriaus gale tamsa liko tokia pat gili kaip anksčiau. Šį paprastą skirtumą pažįsta kiekvienas, kada nors įėjęs su ugnimi į tamsų kambarį. Tačiau Pirmoji Šviesa nėra liepsna ir nejuda akmeniniu koridoriumi. Tikėjimas kalba apie šventąją pažinimo pradžią, apie tai, kad tai, kas pasireiškia, gali tapti prieinama sūnėnei neprarasdama visos savo gelmės. Galimybė pažinti nėra pažadas pažinti viską.

Moteris pakėlė lempą prie sienos. Kalkakmenyje matėsi baltos gyslos ir seniai tekėjusio vandens žymės. Apačioje gulėjo smulkūs akmenukai, tarp jų tekėjo plona srovelė. Brolis pasilenkė ir palietė ją delnu: vanduo buvo šaltas ir iš pažiūros švarus. Jis paskelbė radęs upelio, tekančio pro jų namus, ištakas. Moteris nesutiko. Jie žinojo, kur vanduo pasirodo slėnyje, tačiau nematė jo kelio po kalvomis. Brolis priminė panašų skonį ir šaltinio vėsq. Ji pripažino panašumą ir pasiūlė pirmiau surinkti stebėjimus, o tik tada žemėlapyje brėžti nematomą upę.

Brolis nusišluostė ranką į rankovę ir dar kartą pažvelgė į srovelę. Jis taip troško susieti ją su pažįstamu šaltiniu, kad jau įsivaizdavo, kur žemėlapyje nubrėš užtikrintą liniją. Tačiau vandens panašumas neatskleidė paslėpto kelio po kalvomis. Taip pat atsargumo reikalauja žodžiai apie Pirmąją Liudytoją. Jis pirmasis priėmė šventąją Šviesos atvirumą, tačiau iš to neišplaukia, kad vienas įvykis būtų išsėmęs visas amžinojo Neišreikštojo galimybes. Pažinimo pradžia netapo paslapties pabaiga.

Jie nuėjo toliau palei upelį, kol kelias išsišakojo. Dešinėje vanduo tekėjo po žema akmenine atbraila, kairėje koridorius kilo į vietą, kur nuo lubų leidosi šviesios kalkakmenio ataugos. Brolis tikino, kad galima pralįsti po akmenine atbraila ir pažiūrėti, kur teka vanduo. Moteris priklaupė, pašvietė į plyšį ir už jo pamatė tik šlapius akmenis. Ūžesys atrodė arčiau, bet pats kelias slėpėsi už posūkio. Virvės būtų pakakę dar keliems žingsniams. Ji prisiminė lauke laukiantį žmogų ir pasakė, kad jiems reikia grįžti prie atsišakojimo, užuot skirsčiusis po nežinomus praėjimus.

Brolis supyko. Jo manymu, jie atėjo tyrinėti olos, o ne stoviniuoti prie kiekvieno tamsaus plyšio. Moteris atsakė, kad tyrinėjimas netampa mažiau tikras dėl to, jog žmogus moka laiku sustoti. Jis norėjo prieštarauti, bet pamatė, kad jos lempos liepsna pastebimai sumažėjo. Alyvos atsargos buvo ribotos. Jie iš trijų plokščių akmens nuolaužų sudėjo nedidelę žymę, kad kitą kartą atpažintų vietą, ir pasuko atgal. Sugrįžusi prie atsišakojimo moteris dar kartą parodė broliui ploną srovele: to pakako, kad prisimintų naują atradimą ir neprikurtų tęsinio, kurio nematė.

Nežinojimas kartais pažemina žmogų, įpratęs save laikyti atsakymų šeimininku. Tačiau būna ir kitaip: nežinojimas išsaugo galimybę užduoti tikslesnį klausimą. Nebūtina skelbti kiekvienos paslėptos pasaulio pusės amžinai nepažinios. Galima grįžti, tikrinti, mokytis ir atrasti naujus praėjimus. Mūsų šventajame supratime Neišreikštojo gelmė yra nepalyginamai didesnė už bet kurios žemiškos olos gelmę ir lieka neišsemiama. Jis nėra tuštuma, kurią kada nors būtų galima užpildyti visomis surinktomis žiniomis; Jo galimų kelių neapriboja tai, ką jau galime stebėti. Pirmoji Šviesa nepanaikina šios gelmės.

Kai jie išėjo iš olos, saulė jau buvo pakilusi virš kalvų. Vežikas sėdėjo prie atbrailos ir taisė dirželį ant krepšio. Pamatęs abu, tuoj pat paklausė, ar rado vandens. Brolis atsakė, kad rado, ir pradėjo pasakoti apie požeminę upę, kuri tikrai maitina jų slėnį. Moteris sustabdė jį ties žodžiu „tikrai“ ir paaiškino girdėjusi tekėjimą bei mačiusi nedidelę srovėlę, bet nežinanti jos kilmės. Vežikas pažvelgė į išsitemusias brolio rankoves ir paklausė, kiek vandens jiems pavyko pasemti. Abu parodė mažus indus. Keliems gurkšniams būtų pakakę, tačiau kaimo ąsočių taip dar nepripildysi.

Namo jie grįžo ne su didžiojo šaltinio atradimu, o su keliais stebėjimais. Iš pradžių brolis laikė žygį nesėkmingu. Paskui moteris išsitraukė žemėlapi ir pasiūlė pažymėti olos įėjimą, nueito koridoriaus ilgį ir atsišakojimą. Jie ginčijosi dėl atstumo: brolis skaičiavo žingsnius, bet kelis kartus pametė žingsnių skaičių, kai lenkėsi po žemomis lubomis; sesuo prisiminė vingius, bet negalėjo atkurti jų ilgio. Žemėlapyje atsirado trumpas praėjimo piešinys, pasibaigiantis dviem plonomis linijomis. Brolis norėjo brūkšnine linija sujungti jį su gretimu upeliu. Sesuo paliko tarp jų tuščią vietą, nes jokio jungiančio kelio ten dar nebuvo mačiusi.

Tuščią vietą žemėlapyje žmogus gali laikyti apmaudžiu trūkumu. Tačiau jei jos neužpildo išgalvota linija, ji saugo ribą tarp tikro žinojimo ir spėjimo. Taip yra ir su mūsų kalbomis apie Pirmąjį Liudytoją. Mes vadiname Jį Liuciferiu ir gerbiame pirmąją dieviškąją sielą, priėmusią Pirmąją Šviesą. Iš vardo negalime nustatyti Jo suvokimo sandaros, išmatuoti dvasinio atstumo ar sudaryti išsamaus būdų, kuriais žinojimas tampa prieinamas kitoms save suvokiančioms būtybėms, sąrašo. Ten, kur tokio žinojimo nėra, gražus įvaizdis neturi apsimesti tikro veikimo aprašymu.

Brolis ilgai žiūrėjo į žemėlapi, paskui paprašė mažos jo kopijos. Jis ketino ją parodyti žmonėms, kasantiems akmenį gretimame tarpeklyje. Moteris sutiko, tik paprašė nepiešti nepatikrintų jungčių. Brolis pastebėjo: „Tuomet jie sakys, kad mes nieko neradome.“ Sesuo atsakė: „Pasakyk, kur buvome, ir jie pamatys, kad tai jau nemažai.“ Kitą dieną jis nunešė piešinį akmentašiams. Vienas prisiminė kitą mažą olą aukščiau šlaito, antras pasakė, kad ten vanduo pradingsta po akmenimis ir slėnyje nebepasirodo. Užuoat ginčijęsi, kuris teisus, jie susitarė po kelių dienų susitikti prie naujo įėjimo.

Naujo žygio išvakarėse vienas akmentašys atėjo pas juos pasiskolinti virvės ir ilgai apžiūrino juodraštį. Jis paklausė, kodėl pažymėta tik dalis olos, jei žmonės jau girdėjo apie atrastą požeminę upę. Brolis susigėdo: šis perdėjimas galėjo prasidėti nuo jo paties kalbų prie šulinio. Moteris pasiūlė svečiui parodyti maišą su akmenų mėginiais ir atstumų žymes. Vyras patikrino mazgus ant virvės ir pasakė nesiginčysiąs dėl to, ko jie dar nematė. Užtat kitam tyrinėjimui patarė pasiimti trumpą kartį: ja patogiau tikrinti plyšių gylį neprikišant prie jų veido.

Sutartą dieną prie olos atėjo keturiese. Moteris atsinešė daugiau alyvos ir ilgą virvę su mazgais, pagal kuriuos lengviau skaičiuoti nueitą atstumą. Jie apžiūrėjo kairįjį koridorių, per pirmą apsilankymą beveik nepastebėtą. Jis buvo trumpas ir baigėsi aklina siena. Brolis nusivylęs perbraukė ją ranka: vaizduotėje ten jau matė praėjimą prie plačios požeminės upės. Tačiau žemiau atsivėrė siauras plyšys, pro kurį vanduo tekėjo kita kryptimi. Akmentašys priklaupė ir pasakė, kad po atbraila gali būti tuštumų, bet krapštyti akmenį čia pavojinga. Jie įsiminė vietą ir nesiryžo ardyti sienos vien dėl spėjimo.

Grįžtant moteris pastebėjo, kad brolis nustojo kiekvieną aklavietę laikyti sužlugdyta viltimi. Jis pasakojo apie akmenų dydį, skliauto aukštį ir besikeičiantį vandens ūgesį. Ten, kur anksčiau tikėjosi vieno garsaus savo spėjimo patvirtinimo, dabar kilo keli tikslūs klausimai. Jie nerado didelio šaltinio, galinčio aprūpinti kaimą vandeniu, tačiau ištyrė olos įėjimą ir atvėrė galimybę tolesniam tyrinėjimui. Namuose brolis pats nutrinė nuo juodraštinio žemėlapyje liniją, kuria anksčiau buvo sujungęs nežinomus požeminius praėjimus. Tuščioje vietoje liko mažas anglies pėdsakas.

Vakare vienas kaimynas atnešė tuščią ąsotį ir paprašė pasakyti, ar greitai bus galima semti vandenį iš naujosios olos. Jis girdėjo, esą ten atrastas didelis šaltinis, ir jau pažadėjo žmonai daugiau nebevaikščioti iki senojo šulinio. Brolis norėjo paaiškinti praėjimų sandarą, bet pamatė, kad žmogus visų pirma laukia trumpo atsakymo. Tada parodė žemėlapyje pažymėtą srovelę ir apytikslį jos plotį. Brolis pasakė: „Vienam ąsočiui giedrą dieną gal ir pakaktų. Visam kaimui kol kas ne.“ Kaimynas išėjo nepatenkintas, tačiau nustojo kalbėti apie tariamai atrastą upę kaip apie jau užtikrintą išsigelbėjimą.

Žinojimas pakeičia jį priėmusį žmogų, bet ne todėl, kad Visata jam paskiria moralinį apdovanojimą ar bausmę. Šviesa atveria galimybę atpažinti, o Valia pasirenka, kaip elgtis su tuo, kas pamatyta. Vienas panaudoja žinojimą rūpesčiui, kitas valdžiai, trečias tyliam darbui, apie kurį niekas nesužinos. Ordinas siekia ugdyti sąžiningumą ir pagarbą kito laisvei, tačiau šios savybės savaime nenusileidžia į sielą po dvasinio patyrimo. Pirmasis Liudytojas perduoda žinojimą apie Šviesą ir Sąlytį su Neišreikštuoju, neatleisdamas gyvenančiųjų nuo darbo. Tokio darbo būtinybė nereiškia, kad žinojimas mažiau vertas; tai sąlyga mūsų gyvenimui tarp kitų būtybių.

Kai į slėnį atėjo kaitra, atviruose šuliniuose ėmė mažėti vandens. Žmonės klausinėjo moters, ar nereikėtų vėl eiti į olą su dideliais indais. Ji atsakydavo, kad žinomoje vietoje upelis per menkas, o tolimesnis praėjimas dar neištirtas. Užuoat žadėjusi išganingą šaltinį, ji pasiūlė patikrinti senus griovius, kuriais per lietų tekėdavo vanduo. Keli kaimynai pritarė ir išėjo į laukus. Brolis nuėjo kartu, bet vakare grįžo prie žemėlapių ir ilgai žiūrėjo į neužpildytą vietą, kur po kalva dingsta plonas upelis. Jis jau nebelaikė šios tuštumos įrodymu, kad ten nėra ko ieškoti.

Dirbdamas prie seno griovio, brolis po žole pastebėjo iškrypusią medinę sklendę. Kadaise ja lietaus vandenį nukreipdavo į kelias lysves, bet dabar lenta buvo įstrigusi dumble, todėl po kiekvienos liūtės srovė tekėdavo skersai kelio. Jis pašaukė du kaimynus, ir jie išvalė lataką. Darbas užtruko beveik visą dieną; vakare jiems skaudėjo pečius, o duobėje gulėjo krūvos šlapių šaknų. To niekaip nebūtų galima pavadinti didžiojo šaltinio atradimu. Tačiau pirmąjį rudens lietų jie sutiko su sutaisytu grioviu. Brolis pagalvojo, kad žinojimas apie nežinomą praėjimą neatleidžia nuo rūpinimosi jau matomu keliu.

Slėnio žmonėms aptarinėjant žemėlapi, brolis vis dažniau girdėjo, kaip skirtingai jie supranta tas pačias linijas. Akmentašys galvojo apie skliauto saugumą, žemdirbys apie vandenį laukams, o sesuo apie vietas, kurias galima be pavojaus parodyti keliautojui. Nė vienas netapdavo nematomos upės savininku vien todėl, kad aiškiai įsivaizdavo norimą kelią. Raštininkas išvelgė čia priminimą ieškančiajam Sąlyčio su Neišreikštuojų: patirtas aiškumas gali būti brangus, bet žmogaus suteiktas jo aiškinimas lieka ribotas. Nei žemėlapis, nei malda nesuteikia teisės pasakoti apie nežinomą šventojo žinojimo perdavimo būdą tarsi apie jau patikrintą mechanizmą.

Vėlyvą rudenį brolis vėl nuėjo prie olos, šįsyk vienas iki pat įėjimo. Jis neketino leistis vidun be palydovo ir sustojo ten, kur šviesa krito ant pirmųjų akmeninių laiptelių. Iš gelmės vis dar sklido tekančio vandens garsas. Jis žinojo atsišakojimo vietą, prisiminė kairiąją aklavietę ir šlapią akmeninę atbrailą dešinėje. Už jų liko praėjimai, į kuriuos niekas iš jų mažos grupės dar nebuvo įėjęs. Brolis priglaudė delną prie šaltos sienos, tarsį sveikintų seną pažįstamą, paskui iš krepšio išsiėmė žemėlapi ir patikrino, ar drėgmė neišplovė piešinio. Jis grįžo namo prieš sutemstant, nepridėjęs nė vienos linijos prie to, kas žinoma.

Grįžęs namo, jis rado seserį prie stalo su nauju slėnio žemėlapiu. Ji perkėlė į jį patikrintus duomenis ir paliko ankstesnes tuščias vietas. Brolis papasakojo, kad prie įėjimo vanduo užia beveik taip pat kaip pavasari, ir paklausė, ar reikėtų pridėti šią detalę. Sesuo parodė atskirą vietą stebėjimams, kur žymėjo metų laiką ir orą. Jie nepripiešė niekieno dar neišvaikščioto koridoriaus, bet užrašė dar vieną dalyką, kurį galės palyginti per kitą apsilankymą. Brolis pirmą kartą pamatė, kiek darbo telpa žemėlapyje be naujos gražios linijos.

Raštininkas nuleido plunksną ant savo puslapio krašto. Ola, kurioje žmogus atranda naują posūkį, jokių būdu neišsemia amžinojo Neišreikštojo; žemiška patirtis tėra įvaizdis. Tačiau ji moko gerbti savo žemėlapio ribas. Pirmoji Šviesa nepanaikina paslapties, nes galimybė pažinti nėra visų galimybių pabaiga. Pirmasis Liudytojas buvo pirmoji save suvokianti dieviškoji siela, priėmusi Šviesą, ir tai yra Jo šventasis pirmumas. Vis dėlto nei žemiškasis vardas Liuciferis, nei žmonių malda, nei net aiškiausias įvaizdis nepaverčia neišsemiamos gelmės užbaigta valda. Už to, kas atsivėrė, lieka tai, kas dar atsivers.

Paskutiniame lape raštininkas paliko ne spragą, kurią reikėtų tuoj pat užpildyti, o laisvą paraštę tolesniam darbui. Jis prisiminė, kaip vaikystėje matydavo tėvo lapus su pastabomis pakraščiuose: vienos mintys priklausė perrašinėtojų, kitos ateidavo iš žmonių, kuriems jis padėdavo. Atmintyje išliko ne eilučių skaičius, o tai, kad jose buvo galima atskirti kitų mintis nuo savųjų. Dabar raštininkas mąstė, kaip skirtingai žmogus gali kreiptis į Pirmąją Liudytoją: dėkoti, prašyti vedimo, tylėti, ieškoti pavyzdžio savo Valiai. Vienas gerbiamas dieviškasis buvimas netilpo į vieną žmogišką formulę. Jis užvertė sąsiuvinį, nenorėdamas tęsti pokalbio, kuriam dar nebuvo suradęs tinkamų žodžių.

IV. Penki kreipimaisi į Liudytoją

Raštininkas ilgai neatvertė sąsiuvinio, baigęs pasakojimą apie nepažįstamą olą. Jam atrodė, kad apie žinojimo ribas jau pasakyta pakankamai, tačiau liko klausimas, su kuriuo žmonės ateidavo pas jį dažniau negu su samprotavimais apie pasaulio pradžią. Vienas melddavosi Pirmajam Liudytojui negalėdamas ryžtis sunkiam pokalbiui. Kitas kreipdavosi į Jį po artimojo mirties, nerasdamas žodžių nei padėkai, nei prašymui. Trečias ieškodavo žinojimo ir pykdavo, jei vietoj aiškaus atsakymo tekdavo mąstyti toliau. Raštininkas šiuos kreipimusis užrašinėjo atskirai, nes kiekvienas priklausė konkrečiam žmogui. Dabar jis norėjo suprasti, kaip kalbėti apie jų skirtumus, nepadalijant pačios dieviškosios asmenybės į dalis, patogias žmogiškiems lūkesčiams.

Viename mieste, kur namai glaudėsi ant šlaito ankštomis pakopomis, stovėjo nedidelis skaitymui ir maldai skirtas kambarys. Jį įrengė buvusiose dirbtuvėse, kai savininkas patalpas paliko kaimyninių kiemų gyventojams. Palei šiaurinę sieną driekėsi iš skirtingų lentų sukaltos lentynos; priešingoje sienoje buvo penki aukšti langai, pro kuriuos matėsi stogai, sodas ir tolimesnė kalva. Kambarys tarnavo įvairiems tikslams. Čia garsiai skaitydavo nemokantiems raidžių, susitikdavo po sunkaus darbo, sėdėdavo tyloje, o vakarais kartais kalbėdavo maldas Pirmajai Šviesai ir Liuciferiui, Pirmajam Liudytojui. Niekas nevadino šių kuklių namų vieta, kur kadaise įvyko pirmasis apreiškimas. Žmonės rinkdavosi todėl, kad jiems reikėjo erdvės, kurioje būtų galima kalbėtis ir klausytis be gatvės triukšmo.

Artėjant šalčiams, langų varčios iškrypo. Pro plyšius skverbėsi vėjas, o vienas vyras laikėsi ant vinies, kurią jau buvo galima ištraukti pirštais. Taisyti langų ėmėsi dailidė Mira. Jai padėjo jaunas darbininkas Lorenas, neseniai grįžęs į miestą po kelerių metų mokymosi pas tolimą meistrą. Jis greitai išmatavo angas ir pasiūlė pagaminti penkias vienodas varčias: taip būtų paprasčiau parinkti lentas ir baigti darbą iki pirmųjų šalnų. Mira liepė pirmiausia nuimti senas langines ir apžiūrėti rėmus. Ji įtarė, kad sienos nusėdo nevienodai, todėl naujas remontas galėtų būti toks pat trumpalaikis kaip ankstesnis.

Iki vidurdienio jie nuėmė dvi varčias. Ant vienos buvo išlikęs ankstesnio meistro rankos pėdsakas, kadaise paliktas šviežiuose dažuose; kita buvo taip išlinkusi, kad jos nebuvo galima uždaryti nestumtelėjus petimi. Lorenas padėjo abi ant ozių ir ėmė žymėti vietas, kurias reikės pakeisti. Dirbant juos aplankė kambario prižiūrėtoja, pagyvenusi moteris pavargusiu balsu. Ji atnešė karšto vandens ir paklausė, ar jie spės iki vakarinio skaitymo. Mira atsakė, kad šiandien pavyks palikti atvirus tik tris langus, o kitus teks užkalti lentomis. Prižiūrėtoja nusiminė, bet neskubino meistrų: sykį čia jau buvo bandyta per valandą ištaisyti rėmų kreivumą, ir po pirmosios audros stiklas suskilo.

Lorenas ant stalo pastebėjo penkias mažas medines lenteles. Užrašai buvo padaryti skirtingomis rašysenomis. Jis įskaitė tik pavienius žodžius: vieni lankytojai rašė vietine šnekta, kiti atsinešė žodžių iš gimtųjų kraštų. Prižiūrėtoja paaiškino, kad tai lankytojų pasiūlyti naujų langų pavadinimai. Vieni norėjo skirti juos Pirmojo Liudytojo atminimui, kiti prašė pavaizduoti penkis Jo veidus, kad kiekvienas žmogus galėtų kreiptis į tą, kuris artimesnis jo poreikiui. Lorenas paklausė: „Argi Jis turi penkis veidus?“ Moteris papurtė galvą. Lenteles ji pasiliko tik

pokalbiui: bendruomenė nebuvo priėmusi nei atvaizdų, nei pavadinimų, o ginčas kilo dar nespėjus susitarti, ką išvis reiškia žodis „veidas“.

Žmogaus kalba mėgsta suskaidyti tai, kas neaprepiama, į pažįstamas puses. Pirmąjį Liudytoją vadiname Šviesnešiu, prisimename Jo pirmumą pažįstant Šviesą, dėkojame už kitiems atskleistą žinojimą ir kreipiamės į Jį malda. Taip išreiškiame skirtingas savo santykio su Juo puses, netvirtindami, kad dieviškojoje sieloje egzistuoja atskiros jėgos, kiekviena turinti savo valią. Liuciferis yra vienas Pirmasis Liudytojas, pirmoji save suvokianti dieviškoji siela, priėmusi Pirmąją Šviesą. Skirtumai priklauso mūsų supratimui, o ne Jo prigimčiai.

Apie vidurdienį atėjo moteris tamsia skarele. Jos vardas buvo Adina; anksčiau ji lankydavosi kambaryje kartu su vyru, o jau kelis mėnesius viena sėdėdavo prie tolimo lango. Atsargiai peržengusi drožles, ji paprašė įleisti bent trumpam. Prižiūrėtoja palydėjo ją prie suolo, o meistrai toliau dirbo kieme. Pro atviras duris Lorenas girdėjo, kaip moteris ilgai taisėsi ant kelių sulankstytą skarelę. Paskui stojo tylą. Ji neskaitė garsiai ir neprašė visų palikti jos vienos. Tiesiog sėdėjo, kol iš gatvės sklido obliaus garsai.

Lorenas paklausė Adinos, kam eiti į vėsus kambarį, jei melstis galima namie. Iš pradžių moteris pažvelgė į jį susierzinusi, tačiau pastebėjo jo sumišimą ir atsakė, kad namuose kiekvienas daiktas primena tą, kurio jau nebėra. Čia ji bent kurį laiką gali kalbėtis ne tik su savo atmintimi.

Adina pasakė: „Prašau Pirmąjį Liudytoją mane išgirsti.“ Ji pasitaisė sulankstytą skarelę ir tęsė: „Niekas man nežadėjo, kad vyras grįš ar kad skausmas praeis iki kito mėnesio. Tačiau jei

nustosiu kreiptis į tą, kurį gerbiu, sielvartas taps vieninteliu balsu namuose.“

Lorenas nesurado atsakymo. Kai Adina išėjo, Mira paprašė jo paduoti ploną pleištą rėmui ir nebandė už moterį aiškinti jos sielvarto.

Asmeninis Liudytojo gerbimas neapsiriboja pasakojimu apie tolimą pirmąją įvykį. Tikinčiajam Liuciferis lieka dieviškuoju buvimu, į kurį galima kreiptis. Žmogus atsineša į maldą dėkingumą, viltį, pasimetimą ir net kartų klausimą, kurio gėdytusi kaimynų akivaizdoje. Nežinome, kaip dvasinis kreipimasis susitinka su dieviškuoju žinojimu; ši nežinomybė nepaverčia maldos tuščiais žodžiais. Tačiau nei Adinos sielvartas, nei kieno nors džiaugsmas nesuteikia teisės paskelbti, kad Liudytojas pažadėjo tam tikrą žemišką baigtį. Šventasis kreipimasis išsaugo savo orumą ir tada, kai žmogus neturi galios valdyti įvykių.

Po pietų į kambarį atvedė berniuką, kuris po sunkios ligos beveik visiškai prarado klausą. Sesuo rodė jam parašytus žodžius ir padėjo skaityti iš lūpų, bet ilga malda pasirodė pernelyg sunki. Prižiūrėtoja pasiūlė atsisėsti prie lango, kur buvo daugiau dienos šviesos. Lorenas atnešė suolą, o Mira patraukė įrankius, kad berniukas praeidamas neužkliūtų. Sesuo atvertė knygą pažįstamoje vietoje. Berniukas perskaitė kelias eilutes, sustojo ir paprašė netęsti, kol supras nežinomą žodį. Sesuo kantriai paaiškino jo reikšmę, o tada paklausė, ką jis pats suprato.

Tą dieną niekas negavo naujos šventosios formulės. Užtat berniukas suprato žodį, kurį dar vakar tik kartojo paskui kitus. Dabar jis galėjo pats grįžti prie puslapio: jam jau nereikėjo kito žmogaus paaiškinimo kiekvienoje eilutėje. Tikėjimas gerbia

Pirmąjį Liudytoją kaip tą, kuris pirmasis priėmė Šviesą ir perdavė žinojimą apie Ją kitiems; žemiškas mokymasis neatskleidžia paslapties, kaip perduodamas žinojimas apie Pirmąją Šviesą, bet padeda suprasti, kokia atsakomybė tenka tam, kuris jį priėmė. Nesuprastas žodis dar netapo paties skaitytojo žinojimo dalimi. Kai žmogus išmoksta klausti ir skirti, niekas nebegali viso kelio nueiti už jį.

Lorenas žiūrėjo, kaip brolis su seserimi išeina į kiemą. Jis prisiminė, kaip pats mokėsi dailidės amato, o senas meistras kantriai rodė, koku kampu laikyti kaltą. Praėjus metams Lorenas kartais pykdavo ant mokinio, nesugebančio pakartoti judesio iš pirmo karto. Dabar tas prisiminimas jam pasidarė nemalonus. Vakare jis paėmė nereikalingą medžio gabalą ir parodė kaimynų berniukui, kaip pažymėti statų kampą. Šis dukart suklydo, ištraukė vinį ir paprašė bandyti dar kartą. Lorenas neatėmė iš jo įrankio. Praeidama Mira pastebėjo šį pasikeitimą, bet nieko nepasakė.

Kitą rytą atėjo keliautojas, mieste užtrukęs dėl sulūžusio vežimo. Jis kalbėjo kalba, kurią prižiūrėtoja mokėjo tik iš dalies. Su savimi turėjo mažą sąsiuvinį su maldu eilutėmis, perrašytomis motinos ranka. Per Loreną, šiek tiek mokėjusį jo kalbą, keliautojas paaiškino, kad gimtuosiuose namuose jie į šventąjį Liudytoją kreipdavosi kitu žodžiu. Jis norėjo sužinoti, ar dabar privalo atsisakyti įprasto kreipinio, kai čia garsiai tariamas Liuciferio vardas. Prižiūrėtoja nesiėmė versti visko, ko nesuprato, ir paprašė svečio perskaityti ištrauką, kurios prasmę jis galėtų paaiškinti savais žodžiais.

Kol jie kalbėjosi, Mira tvirtino trečiąjį rėmą. Pažįstamą vardą keliautojo kalboje ji išgirdo tik sykį; visa kita liko svetima. Prižiūrėtoja atsakė, kad jų žemiškoje tradicijoje Liuciferis yra šventasis Pirmojo Liudytojo vardas, tačiau vardo garsas

neišsemia dieviškojo buvimo. Ji negalėjo patvirtinti kiekvieno žodžio svetimame sąsiuvinyje ir to nedarė. Sužinojęs, ką jie čia gerbia, svečias pats nuspręs, kaip melstis. Jis padėkojo ir paprašė ant lapelio parašyti vietinio mokymo vartojamą vardą, kad nesumaišytų raidžių, rašydamas iš atminties.

Mira klausėsi pokalbio, kurio iki galo nesuprato, ir pastebėjo, kad nei svečias, nei prižiūrėtoja nesideda svetimos kalbos žinovais. Liuciferio vardas jai buvo brangus, tačiau ji matė, jog žmogus iš kitų namų saugo motinos žodžius ir neprašo šeiminkų atsisakyti savųjų. Pirmoji dieviškoji siela egzistavo dar prieš atsirandant žemės kalboms. Mira negalėjo žinoti, kokiais vardais į Ją kreiptųsi kitos save suvokiančios būtybės, jei jų yra už Žemės ribų. Šiuo metu jai pakako negadinti svetimos maldos skubotu spėjimu apie jos prasmę.

Trečios dienos vakarą paaiškėjo, kad taisymas užtruks. Už ketvirtos varčios Mira aptiko supuvusį sijos galą, kurį ankstesni šeiminkai buvo paslėpę po storu dažų sluoksniu. Jei pritvirtintų naują vyrį šioje vietoje, varčia galėtų nukristi ir sužeisti po langu stovintį žmogų. Lorenas pasiūlė tvirtinti vyrį aukščiau, kur mediena atrodė stipresnė. Mira išmeigė į siją ploną ylą. Ši sulindo į medieną beveik iki rankenos. Tuomet jie nuėmė išorinį apkalą ir pamatė, kad puvinys išplitęs toliau. Prižiūrėtoją nuliūdino išlaidos. Ji pasiūlė palikti langą užkalta visai žiemai, tačiau Mira paaiškino, kad pažeista sija laiko dalį stogo ir ją vis tiek būtina pakeisti.

Į pokalbį įsiterpė jaunas audinių prekeivis, atnešęs pinigų naujoms lentoms. Jis paprašė nuo šiol prieš kiekvieną skaitymą minėti jo vardą: aukoti, jo manymu, buvo beprasmiška, jei niekas nesužinos, kieno dovana išgelbėjo patalpą. Prižiūrėtoja atsakė, kad jo pagalba bus įrašyta išlaidų knygoje ir apie ją bus pasakyta žmonėms, tačiau kasdienės maldos negalima paversti

užmokesčiu už statybines medžiagas. Prekeivis išsiveidė ir jau norėjo pasiimti piniginę. Pokalbį girdėjęs Lorenas paklausė, ar jis pasirengęs leisti sijai sugriūti vien todėl, kad padėka neskambės tiek kartų, kiek pareikalavo. Vyras pastovėjo, padėjo pinigų atgal ant stalo ir prieš išeidamas paprašė parodyti sąmatą.

Prižiūrėtoja atvertė išlaidų knygą ir kruopščiai įrašė prekeivio auką. Ji pažymėjo, kiek kainavo lentos ir kas pasisiūlė jas atvežti. Lorenas paklausė, ar vis dėlto reikėtų padėkoti aukotojui per vakarinį skaitymą. Prižiūrėtoja atsakė: „Žinoma, reikėtų.“ Ji parodė Loreniui užrašytą eilutę ir pridūrė: „Tik nekartosiu jo vardo prieš kiekvieną maldą kaip užmokesčio už medieną. Už pagalbą reikia dėkoti gyviems žmonėms, bet maldos negalima parduoti.“ Lorenas matė, kad prekeivis gali būti dosnus ir lengvai išsiveidžiantis vienu metu. Tai jiems teko suprasti patiems, neišgalvojant Pirmojo Liudytojo nuosprendžio.

Ketvirtą dieną su naujomis lentomis atėjo prekeivio padėjėjas. Dirbdamas prie atviros angos jis papasakojo Loreniui neseniai meldęsis, kad išspręstų sunkų reikalą. Po maldos jam kilo mintis atsisakyti sąžiningai sudaryto susitarimo, nes šis tapo nenaudingas. Dabar jis tikino, kad Liudytojas parodė kitą kelią, todėl ankstesnis pažadas neteko galios. Lorenas jau beveik pakartojo prižiūrėtojos žodžius apie maldą ir atlygį, bet Mira jį sustabdė ir paprašė pirma išsiaiškinti, apie ką kalbama. Paaiškėjo, kad padėjėjas buvo pažadėjęs kaimynui dalį pajamų už bendrą pervežimą, o dabar norėjo pasilikti pinigų sau, nes didesnę kelio dalį vienas pats valdė arklių.

Mira iš klausė jo paaiškinimą ir paklausė, ar kaimynas žino apie pasikeitusį sprendimą. Šis prisipažino dar nekalbėjęs. Mira tarė: „Gali būti, kad jūsų susitarimas buvo neteisingas. Bet jei norite jį pakeisti, pasikalbėkite su žmogumi, kuris jums

pasitikėjo. Kad ir ką būtumėte patyręs po maldos, kaimynas neprivalo jūsų aiškinimo laikyti įsakymu sau.“ Padėjėjas ilgai tylėjo, paskui paprašė Loreno valandai jį išleisti. Jis grįžo ne su nauja maldos formule, o su rašteliu, kuriame kvietė kaimyną vakare susitikti ir iš naujo apskaičiuoti abiejų darbą.

Prekeivio padėjėjui išėjus, Lorenas vis dar laikė rankose siaurą lentą, kurią buvo ketinęs išmatuoti. Jam pačiam ne kartą norėjosi savo klaidą pateisinti mokytojo žodžiais, kad niekas daugiau nesiginčytų. Mira pasakė, kad kaimynas gali nesutikti su nauju skaičiavimu, ir tada pokalbis tęsis. Net nuoširdus jausmas, patirtas po maldos, neatima iš kito žmogaus teisės atsakyti už savo darbo dalį. Kaip dvasinis žinojimas tampa prieinamas sāmonei, liko paslaptis. Užtat buvo aišku, kiek žalos galima padaryti, skelbiant savo norą Liuciferio įsakymu.

Kai pažeistą siją pagaliau išėmė, Mira jos apačioje pastebėjo negilų raižinį. Ten buvo išrėžtas vardas ir metai, kuriuos paliko senosios dirbtuvės statytojas. Lentos galas buvo supuvęs, bet kelios raidės išliko. Lorenas jau nešė siją prie atliekų krūvos, tačiau prižiūrėtoja paprašė sustoti. Ji žinojo, kad vardas priklausė žmogui, palikusiam patalpą kaimynams, ir norėjo išsaugoti bent tai, ką dar galima perskaityti. Mira nupjovė supuvusią dalį, likutį nuvalė ir atrėmė į sieną. Ant naujos sijos jie neišraižė senojo vardo iš naujo: svetimas darbas turėjo teisę palikti savą pėdsaką, o naują darbą derėjo pažymėti atskirai.

Lorenas pritūpė prie lentos nuopjovos. Jis pagalvojo, kaip lengvai būtų galėjęs ją obliuoti nepastebėjęs raidžių ir kaip keistai darbe dera supuvusios dalies pašalinimas su tuo, ką verta išsaugoti atminčiai. Prižiūrėtoja nušluostė raižinį sausa skepeta. Ji prisiminė buvusį šeimnininką, kuris paskutiniaisiais gyvenimo metais nebegalėjo lipti laiptais ir prašė neužrakinti apatinių durų. Ji pasakojo apie jį be iškilmingumo, paminėdama

ir jo užsispyrimą bei įprotį ginčytis su kiekvienu, kuris perstumdavo baldus. Išlikęs vardas nedarė žmogaus nepriekaištingo, bet dėl to nebuvo mažiau vertas atminties.

Iki penkto vakaro visi langai buvo sutvirtinti, tačiau vienodi netapo. Pietinėje pusėje varčias teko pakabinti šiek tiek aukščiau, nes siena nusėdo; kraštinis langas atsidarydavo į vidų, kitaip kliudytų kaimyno stogą. Lorenas iš pradžių norėjo skirtumus paslėpti plačia raižyta apdaila, bet Mira atkalbėjo jį eikvoti likusią medieną. Kiekvienas langas veikė, ir tuo užduotis buvo išspręsta. Palanges jie išlygino ten, kur žmonės dėdavo knygas. Lentelės su penkiais tariamais veidais taip ir liko ant stalo: niekas negalėjo sąžiningai pavadinti jų penkių dieviškosios sielos savybių atvaizdais.

Vakare gyventojai įėjo į šiltą kambarį. Adina atsisėdo į savo ankstesnę vietą; brolis su seserimi atvertė knygą prie lango; vežimą susitaisęs keliautojas pasiliko dar vienam skaitymui. Audinių prekeivis atnešė likusią lentą, už kurią jau buvo sumokėjęs, o jo padėjėjas trumpai pasakė, kad susitiko su kaimynu ir pokalbis buvo sunkesnis, negu tikėjosi. Žmonės nesimeldė vienodais žodžiais. Prižiūrėtoja pradėjo skaityti apie Pirmąją Šviesą, paskui ištarė šventąją žemiškąją Pirmojo Liudytojo vardą. Po bendrų žodžių stojo tyla, kurioje niekas neprivalėjo kartoti asmeninio kito žmogaus prašymo.

Tuomet Lorenas suprato, kam jam buvo reikalingas pokalbis apie penkis veidus. Vienas ir tas pats Liudytojas Adinai buvo asmeninis buvimas, į kurį ji kreipėsi sielvartaudama; berniukui jis liko pirmuoju žinojimo nešėju, o patį žinojimą reikėjo kantriai perprasti; keliautojas ieškojo artumo vienam Liudytojui per savo namų kalbą; prekeiviui iškilo klausimas apie pripažinimo kainą; o jo padėjėjas turėjo atskirti dvasinę viltį nuo galios valdyti kito žmogaus pažadą. Nė vienas neturėjo atskiros

Liuciferio dalies, neprieinamos kaimynui. Skyrėsi žmonių padėtis vieno dieviškojo buvimo akivaizdoje, o kartu ir žodžiai, viltys bei darbai, su kuriais jie peržengė slenkstį.

Kambario langai buvo skirtingi, ir pro kiekvieną atsivėrė kitoks vaizdas. Tačiau nė vienas neatsivėrė į atskirą Liudytoją. Penki kreipimaisi priklausė penkiems žmonėms, o ne penkioms dieviškosios Liuciferio asmenybės dalims. Sielvartas, klausimas, atmintis, troškimas būti pripažintam ir sunkus pasirinkimas netapo Jo savybėmis vien todėl, kad žmonės juos Jam atnešė. Kitą vakarą čia skambėtų nauji žodžiai, ir niekas negalėtų jiems paskirti šeštojo veido. Pirmasis Liudytojas liko vienas. O žmogui reikėjo savo kreipimesi atskirti viltį, gautą žinojimą ir sprendimą, už kurį jis pats atsako.

Po skaitymo Mira patikrino paskutinį skląstį. Jis sunkiai judėjo, tad Lorenas atnešė truputį alyvos trinčiai sumažinti. Prižiūrėtoja nusprendė seną lentą su išraižytu statytojo vardu palikti prie sienos, kol suras jai tinkamą vietą. Žmonės pamažu išsisiskirstė. Adina sustojo prie durų ir padėkojo meistrams; jos padėka buvo skirta jiems, ir niekas nereikalavo jos ištarti prieš bendruomenę. Lorenas uždarė langines ir įsitikino, kad vėjas nebeklibina rėmų. Tik tada pastebėjo įsidrėskęs delną dirbdamas su naująja sija. Paėmęs švaraus audinio skiautę, apsitvarstė ranką.

Grįžęs prie savo stalo, raštininkas perskaitė užrašą apie penkis kreipimusis ir dukart išbraukė ankstesnį žodį, kuriuo ketino pavadinti penkias atskiras Liudytojo galias. Toks žodis pernelyg lengvai paverstų skirtingas žmogiškas patirtis dievybės sandara. Vietoj jo raštininkas išsaugojo pasakojimą apie žmones, kuriems vienas ir tas pats Liudytojas reiškė skirtingus dalykus, pats likdamas vienas. Raštininkas neapjuosė šventojo vardo penkių Pirmojo Liudytojo veidų atvaizdais, dėl

kurių ginčijosi bendruomenė, ir paliko paraštėje tuščios vietos. Baigdamas prisiminė dailidės įbrėžimą, pastebėtą tik užbaigus darbą. Nebuvo galima teigti, kad kiekvienam žinojimui reikia kraujo ar skausmo, bet susidūrimas su tuo, kas pamatyta, neretai palieka pėdsaką, kurio neįmanoma ištrinti dirbant toliau tarsi nieko nebūtų įvykę. Jis uždarė rašalinę ir akimirksniui sulaikė pirštą ties nedidele dėme, persigėrusia per popierių.

V. Pirmoji Žaizda

Kitą dieną raštininkas ant stalo rado lapą, ant kurio buvo užtiškęs rašalo lašas. Jis persigėrė iš vienos pusės į kitą ir sugadino kelias raides, nors laiškas jau buvo baigtas. Raštininkas atsargiai atskyrė popierių nuo padėklo ir pamatė, kad įprastu plunksnos judesiu pažeidimo nebeištaisys. Galėjo iš naujo perrašyti eilutę, palikti pastabą paraštėje arba išmesti lapą, bet padaryti taip, kad dėmės niekada nebūtų buvę, jau nepavyks. Jis prisiminė dailidę, pastebėjusį įbrėžimą tik po darbo, ir susimąstė apie pirmąjį pasikeitimą, kurį žinojimas atneša tam, kas jį priima. Šventojoje kalboje toks pasikeitimas vadintas Žaizda. Su šiuo žodžiu reikėjo elgtis atsargiai, kad neatrodytų, jog pasakojimas skelbia žiaurumą esant prigimtinę pačios Šviesos savybę.

Gyvenvietėje už plačių laukų gyveno audėjų šeima. Jų dirbtuvė užėmė apatinę ilgo namo dalį; prie langų stovėjo dvejios audimo staklės, o trečiųjų, senų ir sunkių, beveik niekada nejudindavo iš vietos. Šeimos tėvas Radanas daug metų audė tankius audinius prekeiviams ir kaimyniniams namams. Jo dukra Ilara išmoko tiesinti siūlus anksčiau, negu laisvai rašyti. Kai užaugo, tėvas leido jai priimti užsakymus, bet pačius sudėtingiausius audinius vis dar pradėdavo austi pats. Iš šaudyklės judesio jis atpažindavo, kur pasikeitė įtempimas, ir dažnai pataisydavo dukters darbą vos žvilgtelėjęs.

Vasaros pabaigoje jiems užsakė didelį audinį salei, kurioje žmonės rinkdavosi nuėmę derlių. Jį ketino pakabinti prie ilgos sienos, kad uždengtų drėgną akmenį ir patalpa tiktų žiemos susitikimams. Užsakymas buvo brangus. Jam atvežė minkštų verpalų iš gretimo slėnio, o Radanas sutiko baigti darbą

greičiau nei įprasta. Šeimai reikėjo pinigų: dirbtuvės stogas leido vandenį, jaunesnysis sūnus ruošėsi išvažiuoti mokytis, o skola už praėjusią žiemą dar nebuvo sumokėta. Ilara pasiūlė audinį dalyti į kelias dalis, kad būtų lengviau tikrinti kokybę. Tėvas atsisakė. Jis norėjo nuausti jį vientisą, kaip ir anksčiau, ir neabejojo spėsiąs.

Pirmomis dienomis darbas ėjosi gerai. Ilara ruošė siūlus, motina dažė nedideles verpalų partijas, tėvas iki vėlaus vakaro sėdėdavo prie staklių. Paskui dukra pastebėjo, kad kai kurie naujai atvežti pluoštai neiįprastai lengvai trūksta juos įtempiant. Iš pradžių ji pamanė, kad siūlai perdžiūvo saulėje. Sudrėkinusi vieną jų, vėl pamėgino ištempti ir pamatė, kaip jis išyra į trumpus pūkuotus galus. Iš pažiūros šie verpalai niekuo nesiskyrė nuo tvirtųjų, tad krepšyje buvo sunku atskirti prastus kamuolius. Ilara atidėjo saują į mažą maišelį, kad galėtų patikrinti ryte, kai pakaks dienos šviesos.

Auštant ji atnešė maišelį tėvui. Radanas apžiūrėjo siūlus ir pasakė, kad tokių verpalų pasitaiko dažnai, o tankus pynimas juos sutvirtins. Ilara nesiginčijo nepatikrinusi. Ji paėmė jau išausto krašto atraižą, įtvirtino tarp dviejų medinių lentelių ir patraukė. Audinys atlaikė. Tuomet ji pakartojo bandymą sudrėkinusi medžiagą ir leidusi jai išdžiūti. Keli skersiniai siūlai ėmė irti tarp pirštų. Ji parodė pažeidimą tėvui. Šis ilgai žiūrėjo į kraštą ir galiausiai pripažino, kad partija galėjo būti blogesnė, negu žadėta. Bet tai, anot jo, dar nereiškė, jog reikia išardyti stakles.

Naktį Ilara vis pabusdavo galvodama apie silpnus verpalus. Ji troško, kad rytinis patikrinimas parodytų klaidą, o ne sugadintą medžiagą. Dar vakar tėvo raštas jai buvo vientisas grožis, o dabar jame matė siūlų eiles, galinčias iširti nuo pirmos drėgmės. Pats atradimas nieko nesugadino, bet žiūrėti į audinį

ankstesnėmis akimis ji jau nebegalėjo. Vėliau raštininkas šiame įvykyje išvelgė Pirmosios Žaizdos atgarsį: to, kas sykį pažinta, nebeįmanoma padaryti nepažintu. Apie pirmąją Šviesos priėmimą žinoma kas kita: pirmoji dieviškoji siela priėmė šventąją žinojimą. Ar ji patyrė skausmą, baimę arba netektį, žemiškas pasakojimas nustatyti negali.

Ilara paprašė leidimo patikrinti krepšiuose likusius verpalus ir atviras audinio vietas. Tėvas nusileido, bet liepė tai daryti po darbo, kad nebūtų prarasta diena. Ji praleido vakarą prie stalo, perrinkdama kamuolius ir mažais mazgeliais pažymėdama silpnus siūlus. Iš pradžių jų buvo nedaug. Vėliau ji aptiko visą ryšulį iš tos pačios partijos. Apie vidurnaktį motina rado ją prie lempos ir pasiūlė eiti miegoti. Ilara atsakė, kad kiekviena darbo valanda gali pridėti prie audinio tai, ką vėliau teks išardyti. Motina šalia pastatė puodelį vandens, atsisėdo priešais ir ėmė padėti tikrinti kamuolius.

Jos baigė auštant. Beveik trečdalis atvežtų verpalų nebuvo galima patikimai naudoti ilgam audiniui. Nerimą ypač kėlė tai, kad silpni siūlai jau buvo įausti į audinio vidurį, kur Radanas keletą dienų iš eilės audė sudėtingą raštą. Motina pasiūlė pranešti tėvui po pusryčių, kai jis pailsės. Ilara sutiko. Ji nelaikė tėvo priešu ir nenorėjo paversti atradimo viešu savo teisumo įrodymu. Tačiau tylėti reikštų leisti jam užbaigti daiktą, kuris galėjo neatlaikyti įprastos priežiūros ir naudojimo.

Radanas išklaušė abi, padėjo patikrintus pavyzdžius ant stalo ir ilgai nekėlė galvos. Paskui tarė, kad tiekėjas tikriausiai sutiks pakeisti likusius kamuolius, bet jau išaustos dalies į krepšį nebegrąžinsi. Ilara pasiūlė išardyti pažeistą atkarpą ir pakeisti siūlus. Tėvas pašoko taip staigiai, kad keliu užkliudė suolą. Jis priminė, kiek dienų sugaišta raštui, kiek pinigų laukia šeima ir kaip sunku bus užsakovui paaiškinti vėlavimą. Radanas

pareikalavo: „Jei taip esi įsitikinusi, kad audinys suirs, imk ir parodyk man.“ Ilara atsisuko į stakles. Ji galėjo įvykdyti reikalavimą, bet suprato, kad po bandymo jau neišsaugos to, ką tėvas audė su ypatingu pasididžiavimu.

Ilara stovėjo prieš stakles girdėdama, kaip tėvas dar kartą reikalauja patikrinti audinį. Ji bijojo ne paties bandymo, o to, kad po jo Radanas jau nebegalės sakyti nieko nematęs. Jam grėsė pinigų netektis ir pyktis ant dukters, jai pačiai teks prisidėti prie brangaus darbo ardymo. Tačiau silpni siūlai neatsirado nuo jos žvilgsnio. Nei Pirmoji Šviesa, nei Neišreikštasis nerinko tiekėjo ir nevertė Radano skubėti. Dabar sprendimas priklausė žmonėms, kurie žinojo riziką ir buvo atsakingi užsakovams.

Jie nukirpo siaurą juostą nuo vidinio audinio krašto, kur vėliau ją būtų buvę lengviau nepastebimai prisiūti. Ilara sudrėkino pavyzdį, ištempė ant medinio rėmo ir paliko džiūti. Kitą dieną jie dviese paėmė audinį už galų. Keli siūlai nutrūko, raštas išsikraipė, o vienoje vietoje atsivėrė plyšys. Radanas žiūrėjo tylėdamas. Tada atsargiai nuėmė pavyzdį ir padėjo ant stalo gerąją pusę žemyn. Ilara laukė, kad jis pripažins būtinybę perdaryti darbą. Vietoj to tėvas liepė visiems išeiti iš dirbtuvės ir uždarė duris.

Dvi dienas staklės stovėjo nejudinamos. Užsakovas atsiuntė berniuką sužinoti, kada bus galima atsiimti gatavą audinį. Motina atsakė, kad aptiktas medžiagos trūkumas ir reikia pasikalbėti su salės šeimininkais. Berniukas išėjo, o vakare atėjo du vyresnieji užsakymo tvarkytojai. Jie apžiūrėjo sugadintą pavyzdį ir paklausė, ar nepakaktų pakabinti audinį aukštai, kur niekas jo nelies. Ilara paaiškino, kad sienos drėgmė ir sezoniniai temperatūros pokyčiai vis tiek veiks medžiagą. Ji negalėjo pasakyti, kurią tiksliai dieną audinys suirs: to nežinojo. Bet

nuslėpti trūkumą ir parduoti daiktą kaip tvirtą reikštų perkelti žinomą riziką tiems, kurie už jį sumokės.

Vienas tvarkytojas pasiūlė sumažinti kainą, kitas norėjo atsisakyti užsakymo ir pareikalauti grąžinti avansą. Ginčas užsitęsė. Radanas pagaliau išėjo iš kambario ir pripažino, kad tiekėjas jį nuvyłė, o jis pats nepastebėjo siūlų silpnumo ženklų. Jo balsas buvo duslus, ir dukra pirmą kartą išgirdo, kaip sunku jam ištarti tokius žodžius svetimų žmonių akivaizdoje. Jie susitarė, kad šeima dabar grąžins dalį avanso, o galutinį sprendimą priims pasikalbėjusi su tiekėju. Žmonės išėjo nepatenkinti. Ilara priėjo prie tėvo, bet šis paprašė palikti jį vieną.

Kitą dieną Ilara bijojo eiti pas tėvą. Ji atnešė tikrąją audinio būklę atskleidžiantį bandinį, bet tiesa negrąžino avanso ir neišsaugojo jo darbo. Radanas suklydo, tačiau dėl to netapo žmogumi, nevertu pagarbos; dukra pasielgė sąžiningai, bet neįgijo teisės jo daugiau nebeklausyti. Jų ankstesnių santykių nebuvo galima atkurti vienu geru sakiniu. Tokia žmogiškoji Pirmosios Žaizdos įvaizdžio pusė: tai, kas pamatyta, lieka su tuo, kuris sužinojo, net jei jis norėtų vėl nieko neįtarti. Tai nebuvo dangaus paskirta bausmė audėjų šeimai.

Trečią vakarą Ilara išgirdo, kaip tėvas vėl paleido stakles. Įėjusi pamatė, kad jis pradėjo ardyti raštą. Priešais gulėjo mažas peilis mazgams pjauti, šalia stovėjo krepšys siūlams, kuriuos dar būtų galima panaudoti. Jis dirbo vienas ir neprašė pagalbos. Ilara pastovėjo prie durų, paskui paėmė antrą krepšį ir atsisėdo ant suolo. Radanas į ją nepažvelgė, tik pastūmė peilį taip, kad jai būtų patogiau jį pasiekti. Jie praleido kartu kelias valandas beveik nekalbėdami. Kiekviena išardyta eilė grąžino stakles į ankstesnę padėtį, tačiau negrąžino sugaišto laiko.

Vėliau tėvas pasakė negalįs nuspręsti, ko labiau gėdijasi: blogų verpalų ar to, kad dukra apie juos sužinojo pirmoji. Ilara atsakė ir pati iš pradžių norėjusi, kad bandyme būtų suklydusi, nes bijojo jį iškaudinti. Radanas nereikalavo, kad ji kitą kartą pažadėtų tylėti. Tik paprašė, jog prieš pranešdami užsakovams apie naują bėdą jie kartu iki galo patikrintų faktus. Dukra sutiko ir pridūrė, kad jis taip pat turi leisti jai atlikti patikrinimą, kai ji pastebi problemą. Jie nesudarė iškilmingos sutarties, tačiau ryte pradėjo dirbti jau kitaip.

Kartais žmogus patiria Sąlytį su Neišreikštuoju ir sužino, kad ankstesnis jo supratimas apie save buvo siauresnis, negu manė. Jis gali pajusti aiškumą, bet kartu pastebėti atsakomybę, nuo kurios buvo įpratęs nusigręžti, arba pasirinkimo galimybę, kuri anksčiau atrodė neįmanoma. Dvasinėje kalboje tai irgi gali būti pavadinta suvokimo žaizda. Tačiau ne kiekvienas dvasinis atradimas sukelia kančią, o skausmas savaime nieko neįrodo apie patyrimo šventumą. Nederėtų ieškoti žaizdų dėl žinojimo, pateisinti kitam padarytą žalą aukštesniu tikslu ar tvirtinti, kad pakankamas maldų skaičius paverčia žiaurumą gėriu.

Ketvirtą dieną į dirbtuvę atėjo verpalų tiekėjas. Jis neigė pardavęs blogą prekę ir reikalavo parodyti pažeistus pluoštus. Ilara ištraukė bandymo dieną atskirai pažymėtus pavyzdžius. Vyras mėgino juos tempti ir tvirtino, kad tinkamai laikomi verpalai taip neirtų. Tuomet motina parodė jam kitos partijos kamuolius, gulėjusius tokiomis pačiomis sąlygomis ir išlikusius tvirtus. Tiekėjas nustojo ginčytis dėl drėgmės ir paprašė palikti jam keletą siūlų pačiam apžiūrėti. Jis nepripažino visos nuostolių sumos, tačiau sutiko pakeisti likusius verpalus ir iš dalies sumažinti šeimos skolą.

Nauji verpalai atkeliavo po dešimties dienų. Iki tol užsakovai nusprendė nebelaukti didžiojo audinio. Jiems reikėjo

apsisaugoti nuo šalčio dar nepasikeitus metų laikui. Šeima gražino sutartą pinigų dalį ir pasiūlė pasiūti kelias mažesnes tankias užuolaidas iš tinkamų audinio atkarpų. Tvarkytojai sutiko apžiūrėję pavyzdį, tačiau sumokėta kaina buvo mažesnė už pradinę. Radanas nusiminė pamatęs, kad siūlės suskaidys jo gražiai sumanytą raštą. Ilarai taip pat jo buvo gaila. Jie nevadino netekties nematoma pergale vien tam, kad paguostų vienas kitą.

Vakarais ji kartais meldavosi Pirmajam Liudytojui klausdama, kodėl žinojimas ateina anksčiau už pasirėngimą priimti jo pasekmes. Ji negirdėjo balso, kuris būtų jai papasakojęs pasaulio sandarą. Priešais buvo sugadintas audinys, pavargusios tėvo rankos ir sąskaitos, kurias reikėjo apmokėti. Tačiau maldoje ji galėjo kreiptis į asmeninį dieviškąjį buvimą, susijusį su pačiu pirmuoju žinojimu apie Šviesą. Šis kreipimasis neatleido jos nuo žemiško darbo, bet ji nelaikė jo beprasmiu vien todėl, kad negavo paruošto nurodymo. Rytais Ilara vėl sėsdavo prie staklių ir priimdavo sprendimus, kuriuos galėjo pagrįsti kitiems žmonėms.

Pirmoji Žaizda šventajame pasakojime nurodo suvokimo atsiradimo kainą. Nedera įsivaizduoti, kad Neišreikštasis anksčiau gyveno be skausmo ramybėje, o paskui tyčia sužeidė pirmąją sielą. Neišreikštasis neskyrė moralinio nuosprendžio. Pirmoji Šviesa nebuvo kalavijas, sudavęs smūgį dieviškamam kūnui. Žaizda yra negrįžtamumo įvaizdis: ten, kur jau atsirado save suvokianti dieviškoji esybė, pirmojo liudijimo nebegalima gražinti į tokią būseną, tarsi jis niekada nebūtų įvykęs. Pats pažinimas tampa tikrove jį priėmusiajam. Nežinome, koks buvo tas pirmasis patyrimas; nežinia net, ar čia tinka žemiškas žodis „patyrimas“.

Kai trumpas užuolaidas pakabino salėje, jos atrodė kitaip, negu buvo sumanyta. Raštas nutrūkdamas ties kiekviena siūle, tačiau audinys buvo tankus ir sulaikė šaltį. Gyventojai nerengė šventės darbo proga: vieni skundėsi spalva, kiti klausinėjo, kodėl nebuvo galima palikti pradinio rašto. Radanas išklausė pastabas ir papasakojo apie verpalų broką tiek, kiek reikėjo. Dukra stovėjo greta. Ji matė, kad tėvas kalba jau be ankstesnės gėdos, nors jo balse liko apgailestavimas. Namuose jis pritvirtino sugadintą pavyzdį prie lentos virš darbo stalo, kad gavus naują užsakymą būtų tikrinama medžiaga, o tik tada imamasi sudėtingo rašto.

Vėlesniais mėnesiais Radanas ėmė atidžiau žiūrėti į dukters atliekamus patikrinimus. Jie kartais ginčydavosi, ir nauja tvarka nepadarė jų panašių. Jis ir toliau rinkosi tankų audinį su nenutrūkstančiu raštu, o ji mėgo smulkias detales ir rašto pokyčius. Tačiau dabar, kai siūlas sukeldavo abejonių, kuris nors iš jų paimdavo jį iš krepšio ir atskirai išbandydavo, nelaukdamas didelio nuostolio. Kartą tėvas pasakė, kad vakaro šviesoje jau prastai skiria atspalvius, todėl nori patikėti jai spalvų parinkimą. Ji sutiko neslėpdama džiaugsmo ir nerimo dėl naujos atsakomybės.

Žiemą Ilara po senosiomis staklėmis rado kamuolį iš tos pačios sugadintos partijos. Jis buvo nuriedėjęs už kojos ir pragulėjęs ten kelis mėnesius. Ji jau ketino mesti jį į atliekų krepšį, tačiau sustojo prisiminusi tėvo raštą ir ilgus audinio ardymo vakarus. Kamuolys buvo gražios tamsiai mėlynos spalvos. Žiūrint iš toliau nebūtum atspėjęs, kad pluoštai silpni. Ilara atnešė jį ant stalo ir pasiūlė tėvui pasilikti kaip pavyzdį medžiagos, kuria negalima pasitikėti vien todėl, kad ji maloni akiai. Radanas pažvelgė, paėmė kamuolį ir padėjo šalia lentos, ant kurios kabojo suplyšęs bandinys.

Raštininkas pakėlė lapą su išdžiūvusiu rašalu. Jis daugiau nebandė nuvalyti dėmės: trinant popierius tik plonėjo. Švarioje vietoje užrašė apie Pirmąją Žaizdą suprasdamas, kad žmonių audinys ir žmonių atmintis nėra tiesiogine prasme Pirmojo Liudytojo kūnas. Tikėjimas kalba apie pirmąją save suvokiančią dieviškąją sielą, priėmusią Šviesą, ir šioje pradžioje mato iškilmingą orumą bei negrįžtamo žinojimo kainą. Nežinomas dieviškumo savybes raštininkas paliko neįvardytas. Greta paskutinės eilutės vis dar tamsavo senasis rašalo lašas, o naujasis žodis nežadėjo, kad kiekvienas pėdsakas būtinai užgis. Jis apvertė lapą ir išgirdo, kaip už lango kažkas taip garsiai ištare svetimą vardą, tarsi norėtų vien tuo garsu sukelti baimę.

VI. Vardo baimė

Vėliau tą pačią dieną raštininkas išėjo į gatvę nusipirkti naujo popieriaus. Prie krautuvės ginčijosi du žmonės, ir jis vėl išgirdo vardą, kurį anksčiau buvo girdėjęs pro langą. Vienas jį ištare pagarbiai, o kitas žengė žingsnį atgal, tarsi vien nuo garso galėtų nutikti nelaimė. Raštininkas nesikišo. Jį nustebino, kaip mažai buvo pasakyta, kol abu jau nusprendė pakankamai žiną apie pašnekovo tikėjimą. Grįžęs namo, jis ilgai žiūrėjo į naujo skyriaus pavadinimą. Pirmasis Liudytojas neatsirado kartu su žodžiu, kuriuo Jį vadina Žemėje. Tačiau per šį žodį žmonės susiduria su mokymu, o kartais žmogaus baimė pasiekia ausį anksčiau už bet kokią paaiškinimą.

Prekybiniame mieste prie didžiojo kelio veikė spaustuvė. Jos savininkas Estenas priimdavo užsakymus skelbimams, mokomiesiems lapams ir nedidelėms knygoms. Raidžių rinkėjai ištisas dienas stovėdavo prie dėžių su spaudmenimis, kur kiekviena raidė gulėdavo savo skyrelyje, o sugadintus ženklus dėdavo atskirai, kad juos išlydytų. Ant sienos kabėjo darbo taisyklės: patikrinti vardo rašybą, sutikrinti skaičių ir datą, garsiai perskaityti bandomąją atspaudą. Paskutinį reikalavimą Estenas pridėjo po įvykio, kai viena neteisinga raidė gavėjo adresą pakeitė kito žmogaus adresu. Klaida pastebėta tik pristačius visą tiražą.

Kartą į spaustuvę atėjo moteris, nešina rankraščiu mažam tikinčiųjų susirinkimui. Ji norėjo atspausdinti kreipimąsi į Pirmąją Šviesą ir Pirmąjį Liudytoją, kad dalyviai galėtų skaityti drauge ir nepriklausytų nuo vienintelio perrašyto egzemplioriaus. Antraštėje buvo vardas Liuciferis. Estenas jį iškart atpažino, nors anksčiau niekada nespausdino šio mokymo

raštų. Jis perskaitė kelias eilutes ir paklausė, ar užsakovė supranta, kad daugelis miesto žmonių šį vardą sieja ne su Šviesnešiu, o su Dievo priešininku savo religinėje tradicijoje. Moteris atsakė tai žinanti ir būtent todėl prašanti palikti tikslų pavadinimą, nepakeičiant jo žodžiu, kurio pati nepasirinko.

Jaunasis raidžių rinkėjas Orenas stovėjo prie gretimo stalo ir girdėjo pokalbį. Jis užaugo šeimoje, kurioje Liuciferio vardas buvo tariamas tik blogąja prasme. Jam buvo nemalonu net pagalvoti, kad teks savo rankomis surinkti tas raides. Estenas nesišaipė ir nepaskelbė jo baimės kvaila. Jis pasiūlė pirmiausia perskaityti rankraštį, o tik tada apsispręsti. Orenas perskaitė žodžius apie pirmąją save suvokiančią dieviškąją sielą, priėmusią Pirmąją Šviesą, tačiau pareiškė, kad tai prieštarauja tikėjimui, kurio jis buvo mokomas. Moteris neprašė jo išsižadėti savo įsitikinimų. Ji tik patikslino, kad tekste jos gerbiamas Liudytojas nevadinamas ta būtybe, apie kurią kalba Orenas.

Po pokalbio Orenas grįžo prie dėžių su spaudmenimis. Jis nejučia išėmė vieną raidę iš skyrelio ir vartė ją tarp pirštų. Metalas buvo toks pat šaltas ir sunkus kaip bet kuriame kitame užsakyme. Jam norėjosi grąžinti spaudmenį į vietą, tarsi kartu su metalu į jo rankas pereitų svetimas išpažinimas. Iki tol jam neteko skirti parašyto žodžio ir religinės prasmės, kurią tas pats žodis turėjo skirtingiems žmonėms. Moteris gerbė pirmąją dieviškąją sielą, priėmusią Šviesą, o jo namuose tas pats žemiškasis vardas kėlė visai kitą vaizdinį. Orenas nežinojo, ar gali išlaikyti abu faktus neišduodamas savo atminties.

Estenas padėjo rankraštį ir paprašė Oreno senose knygose surasti lotynišką žodį, iš kurio kilo žemiškasis vardas. Spaustuvėje buvo žodynas, pirkta dar ankstesnio savininko. Orenas ilgai vartė puslapius, pykdamas ant savęs už dalyvavimą pokalbyje. Galiausiai rado įrašą: lotyniškas žodis *lucifer* reiškė

„nešantis šviesą“ ir taip pat buvo vartojamas rytinei žvaigždei pavadinti. Jis garsiai perskaitė apibrėžimą ir tuoj pat pridūrė, kad vien žodyno reikšmės nepakanka ginčui dėl religijos išspręsti. Estenas sutiko. Žodžio kilmė paaiškina jo istoriją, bet neįpareigoja tikinčiojo priimti mokymo, kurį skelbia šį žodį šiandien vartojantis žmogus.

Lotyniškuose tekstuose šis žodis iš tiesų vartotas skirtinguose kontekstuose. Pranašo Izaijo knygoje žinomas posakis apie krintančią ryto žvaigždę yra kalboje, skirtoje Babilono karaliui. Vėlesnė krikščioniškoji interpretacija susiejo šį vaizdinį su Šetono nuopoliu. Kitoje lotyniškos Biblijos vietoje, Antrajame Petro laiške, žodis *lucifer* pasirodo kaip ryto žvaigždė, kylanti širdyse. Šis skirtumas nepanaikina vėlesnės religinės vardo istorijos ir savaime neįrodo Pirmosios Šviesos mokymo. Jis rodo, kad pats lotyniškas žodis negimė kaip vienareikšmis asmeninis blogio vardas. Jo prasmė keitėsi priklausomai nuo konteksto, vertimo ir aiškinimo.

Orenas paprašė Esteno parodyti abi vietas. Savininkas surado seną knygą, įdėjo tarp puslapių storo popieriaus juostelę ir padėjo šalia žodyno. Jaunuolis perskaitė aplinkines eilutes, stabtelėdamas prie karaliaus paminėjimo ir kreipimosi į žmones, kuriems buvo siūloma klausytis pranašiško žodžio. Orenas prisipažino: „Man sakė, kad šis vardas visada reiškė tą patį.“ Estenas atsakė, jog žmonės dažnai iš vyresniųjų gauna jau susiformavusį aiškinimą ir vaikystėje neprivalo žinoti kiekvienos raidės istorijos. Tačiau suaugęs žmogus gali atskirti pirminį tekstą, vėlesnį jo aiškinimą ir savo tikėjimą. Orenas užvertė knygą ir pasakė, kad šis skirtumas nepadarys jo naujo mokymo sekėju. Estenas atsakė: „Aš to iš tavęs ir nereikalavau.“

Kitą dieną moteriai grįžus pasiteirauti dėl užsakymo termino, Orenas pats paklausė, kodėl ji malda nepasirinko kito vardo, kuris nekeltų tokios baimės. Moteris paaiškino, kad jos bendruomenei Liuciferio vardas reiškia Šviesnešį, Pirmąjį Liudytoją, o jo atsisakymas vien dėl svetimos ramybės pakeistų patį kreipimosi tekstą. Ji suprato, kodėl kaimynams sunku išgirsti šį vardą kitaip, ir nesitikėjo vienu pokalbiu panaikinti šimtmečius religinių vaizdinių. Bet jai taip pat buvo sunku nuolat atsakyti už poelgius ir mokymus, kurių ji neišpažįsta. Moteris tarė: „Galiu papasakoti, ką gerbiu. Negaliu už kitą žmogų nugyventi viso jo kelio iki mano žodžių supratimo.“

Moteris paliko Estenui rankraštį ne tam, kad žodynu įrodytų savo tikėjimo tiesą. Jai Liuciferis buvo pirmoji save suvokianti dieviškoji siela, priėmusi Pirmąją Šviesą, ir tas, kuris kitiems atvėrė kelią į žinojimą apie Sąlytį su Neišreikštuuju. Ji nevadino Jo nei kosminiu teisėju, nei įsikūnijusiu blogiu ir nereikalavo, kad Orenas melstųsi kartu su ja. Spaustuvininkui teko išsaugoti būtent šį tekstą, o ne kaimynams įprastą pasakojimą apie kitą religinį vaizdinį. Nuo pavadinimo tikslumo čia priklausė žmogaus teisė būti suprastam dar prieš prasidedant ginčui.

Estenas sutiko įvykdyti užsakymą. Jis pavedė Orenui surinkti likusius puslapius, o antraštę pasiūlė surinkti pats, jei mokins nenori prisidėti prie šios darbo dalies. Orenas patylėjo ir tokio padalijimo atsisakė. Jis pasakė galįs tiksliai surinkti žodį, net jei pats jo nevertos savo maldoje. Jam tai buvo keistas sprendimas: anksčiau manė, kad prisilietęs prie raidžių tampa bet kokio jomis išreikšto įsitikinimo dalyviu. Dabar jis atskyrė amatininko darbą su svetimu tekstu nuo asmeninio išpažinimo. Savininkas negyrė jo už pasikeitusias pažiūras. Tik patikrino, ar visi spaudmenys paimti iš tinkamų skyrelių.

Darbą apsunkino ne šventasis vardas. Renkant tekstą paaiškėjo, kad tipografinių raidžių dėžėje trūksta vienos reikiamo dydžio raidės. Jį pakeitė seno šrifto spaudmeniu, ir bandomajame atspaude antraštė išėjo pastebimai kreiva. Estenas liepė išardyti eilutę ir surinkti iš naujo. Orenas prieštaravo, kad skaitytojas vis tiek supras žodį, bet savininkas priminė savo taisykles: spaustuvininkas, apsiėmęs spausdinti svetimą tekstą, privalo išsaugoti jį tiksliai, ypač ten, kur menkiausias neatsargumas gali tapti nauju kaltinimų pretekstu. Atsarginėje dėžėje jie surado tinkamą raidę ir bandymą pakartojo.

Kai pirmasis lapas buvo paruoštas, atėjo Esteno pažįstamas knygrišys Seviras. Pamatęs antraštę, jis griežtai paklausė, kam spaustuvininkas imasi tokių darbų. Seviras laikėsi kito tikėjimo ir baiminosi, kad vardas ant viršelio suklaidins skaitytojus. Estenas paaiškino, kas užsakė rankraštį ir kas jame parašyta, nesiūlydamas draugui priimti mokymo. Seviras pareiškė pats tokios knygos neįrišiąs. Estenas atsakė: „Ir tu gali atsisakyti. Bet jei ginčijamės dėl to, kas parašyta, pirmiausia perskaitykime tekstą. Kitaip kiekvienas kalbėsime tik su savo baime.“ Seviras paėmė bandomąjį lapą, perskaitė kelias eilutes ir grąžino. Jo požiūris į vardą nepasikeitė, tačiau jis pripažino, kad rankraštyje nėra tų raginimų, kurių tikėjosi.

Baimė gali būti nuoširdi net tada, kai remiasi klaidingu įsivaizdavimu apie svetimą tikėjimą. Ne kiekvienas išsigandęs žmogus nori pakenkti, ir ne kiekvienas nesutikimas yra bandymas uždrausti žodį. Tačiau baimė lengvai tampa valdžios įrankiu, kai žmogui pakanka ištarti nepažįstamą vardą, kad atimtų iš kito teisę būti išklausytam. Ordinas gali ginti savo išpažinimą ir reikalauti tikslumo pasakojimuose apie jį, neskelbdamas visų, kurie nesutinka, Šviesos priešais. Tiesai

nereikia išgalvoto nusikaltimo, priskirto oponentui; jai pakanka tikro teksto ir sąžiningo pozicijų atskyrimo.

Tą vakarą Orenas ėjo namo lėčiau nei paprastai. Ant grindinio prie krautuvės pažįstamas berniukas paklausė, ar tiesa, kad dabar jis tarnauja žmonėms, garbinantiems blogį. Orenas nustebo, kaip greitai pasklido gandas. Jis atsakė dirbęs spaustuvėje, kur spausdinamos įvairios knygos, o naujasis tekstas Liuciferį vadina Pirmuoju Liudytoju. Berniukas norėjo sužinoti, ar tai reiškia, kad knygoje nėra nieko pavojingo. Orenas prisipažino negalįs už jį nuspręsti tikėjimo klausimo ir pats nesutinkąs su daug kuo, ką perskaitė. Jis pasiūlė pirmiau pasidomėti, kas iš tiesų parašyta, jei berniukas panorės spręsti apie tekstą, o ne apie gandą. Šis gūžtelėjo pečiais ir nubėgo pas draugus.

Namuose jo laukė motina, jau seniai pastebėjusi, kaip vėlai jis grįžta iš darbo. Ji pastatė priešais lėkštę ir paklausė, ar tiesa tai, ką pasakoja apie vardą naujajame leidinyje. Orenas papasakojo apie rankraštį, neslėpdamas, kad pats jį spausdino. Motina ilgai tylėjo. Paskui prisipažino, kad vaikystėje šis vardas skambėdavo pasakojimuose apie baimę ir nuopuolį; net dabar jai sunku atskirti kadaise girdėtą reikšmę nuo bet kurios kitos. Sūnus nereikalavo, kad ji tuoj pat pakeistų savo tikėjimą. Jis parodė ant popieriaus skiautės užrašytus lotyniškus žodžius ir paaiškino, kodėl spaustuvėje skaitė ne vieną eilutę, o platesnį tekstą. Motina išklusė, bet popierėlį padėjo į šalį.

Motina tarė: „Vis tiek netarsiu šio vardo maldoje.“ Orenas atsakė, kad pats irgi nenusprendė kitaip. Jis atspausdino kreipimąsi kitiems žmonėms nekeisdamas jų žodžių, o savo maldą pasiliko sau. Motina paklausė, ar jis nebijo, kad dėl darbo jo nebepriims įprastame rate. Orenas prisipažino bijąs, ypač po pokalbio gatvėje, tačiau nenorįs meluoti apie tai, ką matė

rankraštyje. Prie vakarienės jie ginčo neišsprendė. Prieš miegą motina tik paprašė saugoti save ir į įžeidimą neatsakyti įžeidimu. Kitą dieną Orenas įėjo į spaustuvę su tuo pačiu nerimu, bet jau nebemanė turįs rinktis tarp savo darbo tikslumo ir motinos teisės laikytis savo tikėjimo.

Kitą dieną kažkas paliko ant spaustuvės durų lapelį su grubiu perspėjimu. Estenas nuėmė jį dar prieš atvykstant užsakovams. Jis nepaskelbė to didelio sąmokslų įrodymu ir nekaltino viso kvartalo gyventojų. Lapelį galėjo parašyti vienas žmogus, o apie jo tapatybę jie nieko nežinojo. Tačiau Estenas nutarė dirbant palikti duris atviras, kad kaimynai matytų jų darbą, o ne spręstų iš gaudų. Kai Orenas pasiūlė pakabinti šalia atsakymą, savininkas atsisakė pradėti susirašinėjimą gatvėje su nežinomu priešininku. Jam reikėjo be klaidų užbaigti tiražą, tad rytą skyrė tam.

Po kelių dienų moteris atėjo atsiimti išspausdintų lapų. Ji peržiūrėjo pirmąjį puslapį, patikrino antraštę ir rado vieną vietą, kur rinkėjas neteisingai padėjo skyrybos ženklą. Estenas nesiginčijo. Jie pataisė eilutę, padarė naują atspaudą ir pakeitė sugadintus egzempliorius. Moteris sumokėjo sutartą sumą ir pasakė vieną lapą atsinešianti į kitą tikinčiųjų susitikimą. Jokio ypatingo ženklo spaustuvėje neįvyko. Liko popieriaus ryšuliai, dažų kvapas, pavargę Oreno pirštai ir įprastas amatininko jausmas, kad darbas atliktas taip gerai, jog jo nereikia gėdytis.

Vakare užsakovė išdėliojo lapus namuose ir atidžiai juos suskaičiavo, prieš dalį perduodama draugams. Ji žinojo, kad kai kurios kaimynų durys jai liks uždarytos, jei jie sužinos, koks vardas parašytas puslapyje. Vis dėlto ji garsiai perskaitė kreipimąsi prie mažo stalo, ant kurio gulėjo paprasti šeimos laišukai. Jai tai buvo malda Pirmajam Liudytojui, o ne ginčas su žodynu. Ji dėkojo už galimybę ieškoti žinojimo ir prašė drąsos

naudotis savo pačios Valia. Žodžiai neįpareigojo kitų pripažinti jos tikėjimo, tačiau padėjo aiškiai suprasti, ką ji pasirengusi ištarti savo vardu.

Už miesto jau leidosi sutemos, kai Seviras vėl atėjo pas spaustuvininką. Jis atnešė sutaisytą įrankį, paliktą prieš kelias dienas, ir kartu paklausė, ar nemaloni istorija dėl vardo jau baigėsi. Estenas atsakė, kad tiražas atiduotas, o istorija tikriausiai tęsis pokalbiuose tų, kurie tuos lapus nupirks ar pamatys. Seviras pasakė ir toliau negalėsiąs ištarti Liuciferio vardo maldoje. Estenas nieko kito nesitikėjo ir nelaikė draugystės prizu už sutikimą. Jie pasikalbėjo apie odos kainą įrišimams ir apie Seviro sūnų, kuriam artėjo egzaminas. Atsisveikindamas knygrišys vis dėlto paprašė duoti švarų egzempliorių, kad galėtų iki galo perskaityti ginčytiną tekstą.

Seviras išsinešė lapą taip ir nepažadėjęs pakeisti tikėjimo. Orenas norėjo tikėti, kad perskaičius mieste bus ramiau, bet jau matė, kaip ilgai gyvena žodžių reikšmės. Liuciferio vardas keliavo per skirtingas kalbas, tekstus ir pamokslus; žmonėse išliko jausmų, kurių nepanaikinsi pataisęs žodyno straipsnį. Pirmosios Šviesos tikėjimas turi teisę aiškiai pasakyti, ką gerbia, o jo kaimynai turi teisę nesutikti. Žodžio kilmė neįrodo nė vienos pusės teologijos. Orenui svarbu buvo kas kita: dabar, kai žinojo rankraščio turinį, kartoti seną gandą kaip savo pastebėjimą būtų nesąžininga.

Raštininkas perskaitė tai, ką parašė, ir paraštėje paliko du žodžius, kuriuos iš pradžių ketino ištrinti: „baimė“ ir „malda“. Jie stovėjo greta, nors reiškė skirtingus sielos judesius. Baimė galėjo priversti žmogų nutilti neišklausius pašnekovo; malda galėjo tapti laisvu kreipimusi į tą, kurį jis gerbia. Kartais žmogus tą patį vardą ištardavo vedamas visiškai skirtingų ketinimų. Raštininkas nežadėjo, kad bet kuris ginčas išnyks po

žodyno paaiškinimo. Jis padėjo greta sąsiuvinio švarų lapą kitam skyriui, kuriame teks kalbėti apie patį besimeldžiantįjį, jo Valią ir apie tai, kam iš tiesų skirtas dvasinis kreipimasis.

Prieš uždarydamas langą, jis apačioje išgirdo dainos nuotrupą. Balsas buvo nepažįstamas, žodžiai vos suprantami, bet vardas, prie kurio jis dirbo visą dieną, nuskambėjo aiškiai. Raštininkas nežinojo, kas dainavo ir ką tas žmogus galvojo. Jis norėjo išeiti paklausti, tačiau pamatė, kaip dainininkas pasuko į skersgatvį ir pradingo. Ant stalo liko rašalu užrašyta eilutė, kurią buvo galima perskaityti ir patikrinti. Už lango nuskambėjo žodis, kurio prasmė priklausė svetimam gyvenimui. Raštininkas grįžo prie puslapio, išsaugodamas skirtumą tarp to, ką girdėjo, ir to, ką tik galėjo įsivaizduoti.

VII. Liudytojas ir besimeldžiantysis

Atvertęs sąsiuvinį paskutiniam skyriui, raštininkas išgirdo, kaip gretimame kieme moteris prašo sūnaus neiti už vartų. Berniukas žadėjo grįžti iki sutemų, o ji vis kartojo, kad po lietaus kelias pavojingas. Balsai netrukus nutilo, bet raštininkas dar galvojo apie šį paprastą pokalbį. Jis jau buvo parašęs apie Pirmąjį Liudytoją kaip šventojo žinojimo nešėją; dabar norėjo suprasti, kaip žmogus sieja maldą su sprendimu, paliečiančiu ir jo paties, ir kitų gyvenimus. Vakare galima prašyti aiškumo, o rytą vėl skaičiuoti pinigus, klausytis prieštaravimų ir atsakyti už savo veiksmus. Raštininkas užrašė pavadinimą ir sulaukė plunksną: kas sunkiau, prašyti aiškumo ar gyventi pagal tai, kas tapo aišku?

Nedidelėje gyvenvietėje prie kelio per kalvas stovėjo užeiga. Vidiniame kieme augo sena kriaušė, po kuria vasarą šerdavo arklius, o žiemą kraudavo sausų šakų ryšulius. Šeimininkas Damiras pats pastatė didžiąją stoginės dalį ir ilgai didžiavosi niekada neprašęs kaimynų pagalbos darbams. Senstant jam ėmė skaudėti kelius, ypač drėgnomis dienomis, ir sunkius maišus nešiodavo dukra Veda. Ji vedė svečių apskaitą, atsiskaitydavo su tiekėjais ir mokėjo nuraminti keliautoją, kuris atvykęs naktį sužinodavo, kad laisvų vietų nebėra. Jų ūkis laikėsi įprastos tvarkos; kiekvienas žinojo, ką ryte turės daryti.

Kartą Veda gavo laišką iš miesto už perėjos. Ten buvo atidaroma mokykla pirklių ir darbininkų vaikams, kurie dažnai kraustydavosi ir retai galėdavo mokytis vienoje vietoje. Mokytojas, pažinęs jos rašyseną ir kantrybę, siūlė jai metus mokytį skaityti ir skaičiuoti. Atlyginimas buvo nedidelis, tačiau ji galėtų įgyti patirties ir vėliau pradėti savarankišką veiklą.

Veda kelis kartus perskaitė laišką. Ji seniai norėjo mokytis, bet tėvas manė, kad toks noras praeis po dar vieno sunkaus sezono. Kai dukra pasakė ketinanti priimti pasiūlymą, Damiras padėjo šaukštą ant stalo ir paklausė, kas tvarkys užėigą, kol ji mokys svetimus vaikus.

Veda atsakė, kad iki išvykimo liko šešios savaitės ir jie gali pasamdyti darbininką. Tėvas priminė skolas už grūdus, kiaurą stogą ir tai, kad svetimas žmogus ne iš karto perpras ūkį. Ji visa tai žinojo geriau už daugelį: sąskaitos gulėjo stalčiuje po jos lova, o prakiurusią vietą dar pavasarį pati pažymėjo anglimi. Damiras kalbėjo vis garsiau, kol pavadino išvykimą nedėkingumu. Dukra neatsakė tuo pačiu žodžiu. Ji padėjo laišką, išėjo prie arklidės ir iki vėlyvo vakaro skaičiavo avižų maišus, mėgindama suprasti, ar turimų pinigų pakaktų pagalbininkui.

Damiras iki nakties prisiminė savo ištartą žodį „nedėkingumas“. Jis mylėjo dukrą ir iš tiesų bijojo likti vienas, kai kiekvienas sunkesnio maišo pakėlimas atsiliepdavo kelių skausmu. Tačiau šis skausmas nepaaiškino, kodėl Veda turėtų atsisakyti siūlomo darbo. Jis dar nesiryžo pripažinti, kad jo baimė ir jos troškimas gali būti vienodai tikri. Pirmasis Liudytojas, į kurį Damiras buvo įpratęs kreiptis maldoje, nebuvo teisėjas, iš anksto priteisęs dukrą tėvui. Damirui teks išklaudyti ją kaip žmogų su sava Valia, net jei jo paties širdžiai iš to iškart nepalengvės.

Ryte Damiras rado dukrą prie klėties. Ji išdėliojo ant lentos išlaidų įrašus ir parodė, kiek kainuotų pagalbininkas, jei jie sumažintų pirkinius ir metams atsisakytų arklidės plėtros. Tėvas klausėsi nepatenkintas. Jis sutiko su skaičiavimais, tačiau sakė, kad skaičiai nieko nežino apie sunkų darbą. Tuomet Veda pasiūlė kelioms dienoms pasamdyti žmogų, kol ji dar namuose,

ir pažiūrėti, ar jis susitvarkys. Damiras atsisakė ką nors iš anksto žadėti, bet leido jai pasikalbėti su kaimyno sūnėnu, ieškojusiui darbo po javapjūtės.

Tą vakarą jis priėjo prie nedidelio stalo, stovėjusio prie rytinės sienos. Ten jis laikė maldų knygą. Paprastai Damiras kreipdavosi į Pirmąjį Liudytoją su dėkingumu po sėkmingos savaitės, o sunkiomis dienomis prašydavo aiškumo ir jėgų. Dabar norėjo prašyti ko kito: kad dukra persigalvotų ir liktų. Jis ištarė šventąjį vardą „Liuciferis“ ir nutilo. Tyloje prisiminė, kaip prieš daug metų pats paliko tėvų namus, norėdamas pasistatyti užėigą. Tąsyk jo tėvas irgi vadino išėjimą išdavyste, ir Damiras ilgai negrižo į gimtuosius kraštus. Jis nežinojo, kodėl tas prisiminimas iškilo būtent dabar, ir neskelbė jo įsakymu iš aukščiau. Tačiau šis prisiminimas neleido Damirui taip pat užtikrintai kartoti ankstesnio kaltinimo.

Maldoje tikintysis kreipiasi į Pirmąjį Liudytoją kaip į asmenišką dieviškąjį buvimą. Dėkojimas, prašymas ir pagarba jam turi šventąją prasmę. Tačiau nežinome, kaip dvasinis žinojimas tampa prieinamas sąmonei, ir negalime žadėti, kad kiekviena mintis, kilusi po ištarto vardo, yra tiesiogiai perduota Liuciferio. Žmogaus suvokimą lydi jo atmintis ir troškimai. Besimeldžiantysis turi teisę rimtai vertinti tai, ką patyrė, bet negali savo patyrimo paversti nurodymu, kaip gyventi kitam žmogui. Malda neatleidžia nuo mąstymo; ji gali padaryti mąstymą sąžiningesnį, jei žmogus nesistengia priversti to, kas šventa, patvirtinti jau priimtą sprendimą.

Kitą dieną Damiras paprašė dukters dar kartą parodyti laišką. Jis perskaitė, kada ji turėtų atvykti į mokyklą, ir paklausė, kodėl anksčiau nepasakojo apie norą mokytis. Veda priminė tai sakiusi dukart, bet abu kartus tėvas atsakęs juokais, kad visi pasaulio mokytojai pirmiausia turėtų išmokti nešioti

maišus. Damiras šypstelėjo ir norėjo prieštarauti, bet pastebėjo, kad dukra nesijuokia. Jis pasakė neprisimenęs tų pokalbių buvus tokių rimtų. Veda atsakė: „Tau tai buvo dvi minutės. O aš po kiekvieno karto galvojau, ar apskritai verta vėl apie tai kalbėti.“ Jie dar nebuvo galutinai susitaikę, bet pirmą kartą per kelias dienas galėjo sėdėti prie vieno stalo nešaukdami.

Savaitės pabaigoje atėjo kaimyno sūnėnas Korinas. Jis buvo stiprus, tačiau sunkiai skyrė monetas ir niekada anksčiau nevedė ūkio apskaitos. Veda pasiūlė pradėti nuo pašarų ir tvarkymosi, o skaičiavimų mokytis pamažu. Damiras liepė jam išnešti sunkią dėžę iš pasiūrės. Korinas bandė pakelti ją vienas, paslydo ant drėgnų akmenų, ir dėžė vos nenukrito jam ant kojos. Veda padėjo pastatyti dėžę ant vežimėlio ir paklausė tėvo, kam reikėjo mokymą pradėti nuo paties nepatogiausio daikto kieme. Šis atsakė norėjęs patikrinti darbininko jėgą. Veda pastebėjo: „Dabar patikrinome, kad dėžė sunki.“ Damiras supyko dėl jos tono, bet kitą dieną pats parodė Korinui, kaip naudotis vežimėliu.

Mokymas apie Sąlytį su Neišreikštuoju nukreiptas į neišsemiamą visų galimybių pagrindą. Tai dvasinė dėmesio ir Kibirkšties pažadinimo disciplina, kurioje žmogus mokosi pastebėti įprastas minties ribas ir svarstyti kelius, kuriuos anksčiau atmesdavo. Jos negalima painioti su prašymu, kad Liuciferis išspręstų kiekvieną reikalą už besimeldžiantįjį. Pirmasis Liudytojas gerbiamas kaip tas, kuris atnešė žinojimą apie Šviesą ir šio Sąlyčio galimybę; pati praktika nukreipta į Neišreikštąjį. Žmogus gali joje ieškoti gelmės ir aiškumo, bet negauna garantijos, kad aplinkybės pasikeis vien jam panorėjus. Jam vis tiek teks išeiti iš tylos ir veikti tarp daiktų bei žmonių.

Veda kartais anksti ryte išeidavo ant kalvos už gyvenvietės. Ten augo žemi krūmai, o kelias tarp sausos žolės virto vos

ižiūrimu takeliu. Ji atsisėsdavo ant akmens ir kurį laiką stebėdavo kvėpavimą, nustumdama į šalį įprastus mintyse vykstančius ginčus su tėvu. Paskui grįždavo prie klausimo, kurio neleido išspręsti vien akimirkos nuotaika: ar ji nori išvykti todėl, kad iš tiesų trokšta mokytis, ar pirmiausia nori išsilaisvinti iš kasdienės užveigos naštos? Ji jautė abu šiuos norus. Ji pripažino, kad darbas mokykloje irgi bus sunkus, o toli nuo namų teks atsakyti už klaidas, kurių dar negalėjo numatyti. Tačiau įsivaizdavus vaikus, pirmą kartą perskaičiusius savo pačių laišką, noras išlikdavo. Jis nedingdavo net aprimus pykčiui ant tėvo.

Nusileidusi nuo kalvos, ji nelaukė, kad pasaulis patvirtins jos pasirinkimą ypatingu ženklu. Veda sudarė sąrašą to, ko Korinas turi išmokti, parašė į miestą apie galimą kelių dienų vėlavimą ir pasiūlė tėvui susitarti su kaimynais dėl stogo taisymo iki rudens lietu. Visa tai reikalavo pinigų ir kitų žmonių sutikimo. Damiras neskubėjo dėkoti jai už rūpestį, nes kiekvienas parengtas dokumentas artino išvykimą. Tačiau jis pradėjo dalyvauti darbuose, kuriuos anksčiau atstumdavo: su dailidėmis aptarė kainą, rodė Korinui arklių šėrimo tvarką, pats tikrino sąskaitas, kai dukra jas palikdavo ant stalo.

Pirmieji pokyčiai retai atrodo kaip pergalė. Veda tebesibaimino nuvilti tėvą, Damiras pyko dėl būtinybės prašyti pagalbos. Korinas klydo skaičiuodamas atsargas ir sykį užsakė daugiau grūdų, negu reikėjo. Jiems teko tartis dėl dalies maišų grąžinimo. Niekas neskelbė, kad sunkumai kilo dėl nepakankamos maldos ar silpno tikėjimo. Klaida buvo žmogiška, jos taisymas irgi. Išmokti prašyti pagalbos Damirui pasirodė sunkiau, negu kadaise savo rankomis pastatyti stoginę, nes jis buvo įpratęs matuoti žmogaus orumą gebėjimu susitvarkyti be liudytojų.

Vieną vakarą jis pasiūlė dukrai pasimelsti drauge. Veda sutiko, nors anksčiau jiems retai pavykdavo ramiai išbūti viename pokalbyje. Jie padėjo ant stalo knygą ir perskaitė trumpą kreipimąsi į Pirmąją Šviesą, paskui ištare Pirmojo Liudytojo vardą. Damiras dėkojo už nugyventus metus ir prašė drąsos priimti tai, ko negali išlaikyti jėga. Veda prašė aiškumo būsimam darbui ir prisipažino bijanti suklysti apsispręsdama. Jie neišgirdo vienodų atsakymų, kuriuos būtų galėję taip aiškiai girdėti kaip vienas kito žodžius. Tačiau po maldos tėvas nereikalavo pažado likti, o dukra netvirtino, kad jai nurimus visi skaičiavimai būtinai pasitvirtins.

Pirmosios Šviesos bendruomenėje malda ir dvasinė disciplina susijusios, tačiau nėra tas pats. Pirmoji nukreipta į šventą asmeninį buvimą, šlovina Šviesą ir leidžia dėkoti, prašyti, sielvartauti bei pasitikėti. Sąlytis su Neišreikštuoju moko likti neišseamių galimybių gelmės akivaizdoje nesiekiant jos pasisavinti. Abi pusės reikalauja laisvo žmogaus dalyvavimo. Už pinigų negalima nusipirkti dvasinio pranašumo, Liudytojo vardu negalima tvarkyti svetimos sąžinės, negalima versti kito žmogaus melstis pagal svetimą valią ir paskui pavadinti jo paklusnumą Šviesos dovana. Garbinimas praranda moralinį sąžiningumą, kai tampa patogiu pretekstu valdyti tą, kuris turi savą Vardą ir Valią.

Po mėnesio Korinas jau galėjo savarankiškai priimti vėlai atvykstančius keliautojus ir vesti paprastus įrašus. Damiras vis dar prašė Vedos dar kartą patikrinti sąskaitas, tačiau darė tai ramiau. Meistrai sutaisė stogą virš arklidės, nors pagrindiniame name liko sena pratekėjimo vieta, kurios taisymą atidėjo iki pavasario. Su Korinu jie sudarė sezoninę sutartį su bandomuoju laikotarpiu, nurodė atlyginimą ir poilsio dienas. Dukra paliko tėvui mokyklos adresą ir žmogaus, kuriam galima perduoti

laišką, kai išvyksta karavanas, vardą. Jos krepšyje gulėjo pakaitinė suknelė, sąsiuviniai ir pinigai kelionei; dalį pirmojo atlyginimo ji ketino siųsti namo, jei pačiai užteks pragyventi.

Paskutinį vakarą Damiras ilgai sėdėjo po kriaušę. Dukra atėjo atsisveikinti ne prieš miegą, o dabar, kol dar galėjo kalbėtis neskubėdami. Jis prisipažino vis dar noris paprašyti jos pasilikti. Veda atsakė tai žinanti ir jai nereikia apsimestinio jo pritrimo. Tėvas pakėlė akis į šakas ir pasakė kadaise laikęs laisvę savo nuopelnui, kai paliko tėvų namus. Dabar jam sunku pripažinti tokią pačią teisę vaikui, kurį pats mokė vaikščioti. Veda prisėdo greta ir priminė, kad nenustos būti jo dukra, net gyvendama kitoje kalvų pusėje. Jis tylomis palietė jos petį, ir to pakako, kad jiems nereikėtų iš naujo ginčytis apie viską.

Žmogaus Kibirkštis nepadaro visų vienodų ir neištrina nepakartojamo Vardo. Damiras nugyveno gyvenimą, kurio dukra negalėjo atkartoti; ji ketino pradėti savąjį. Kiekvieno Valia atsiskleidė ne gražiam troškime, o ten, kur teko pripažinti kito gyvenimo ribas. Pirmasis Liudytojas nereikalavo, kad jie rinktųsi vienodai. Tikėjime Jis lieka pirmuoju dieviškuoju žinojimo apie Šviesą nešėju, į kurį galima kreiptis malda, o konkrečios tėvo, dukters ir darbininko pareigos gimsta iš jų santykių. Šventasis pažinimas ir žmogiškasis veikimas nėra priešai; jų negalima suplakti taip, kad žmogus nebeatsakytų už kitam padarytą žalą.

Auštant atvyko karavanas. Damiras padėjo prie vežimo pririšti nedidelę skrynią su knygomis, nors Korinas siūlėsi tai padaryti už jį. Veda patikrino diržus ir dar kartą suskaičiavo pinigus. Po naktinio lietaus kelias šlaite pasidarė slidus, todėl vežikas liepė važiuoti lėtai ir nesėdėti ant vežimo krašto. Jie apsikabino nerangiai, kaip žmonės, dar neseniai besipykę ir nepratę prie naujų žodžių. Damiras norėjo pamokyti dukrą, kaip

elgtis tarp svetimų, bet vietoj to paprašė parašyti, kai atvyks. Ji pažadėjo pranešti apie atvykimą ir atsisėdo šalia kitų keleivių.

Vežimas pajudėjo be iškilmingo ženklo. Damiras stovėjo prie vartų, kol tamsių apsiaustų būryje nebegalėjo išžiūrėti dukters veido. Jam buvo sunku, nors per praėjusias savaites daug ko išmoko. Sugrįžęs į kiemą, pamatė, kad Korinas jau paruošė pašarus ir laukė nurodymo dėl rytdienos tiekimo. Damiras iš stalčiaus paėmė Vedos užrašus ir pirmą kartą pasiūlė darbininkui kartu nuspręsti, kiek grūdų reikės iki kito karavano. Saulė kilo virš kelio, kuriuo išvyko dukra. Jis nežinojo, ar jos metai bus sėkmingi, bet ateities nežinojimo jau nebelaikė pakankama priežastimi sulaikyti žmogų namuose.

Veda išvykus, Damiras negavo aiškaus pažado, kad juos skirs tik vieneri sėkmingi metai. Jis žinojo tik tiek, kad dukra išvyko savo noru, o jis nesulaikė jos savo baime. Tą vakarą vėl meldėsi Pirmajam Liudytojui, neprašydamas panaikinti rytinio sprendimo. Pagarba Liuciferiui jam liko asmeniniu kreipimusi į dieviškąją sielą, pirmąją priėmusią Šviesą. Tačiau darbą su naujuoju padėjėju, dukters laiškus ir savą ilgesį jam reikės išgyventi pačiam. Jokia malda neatleido jo nuo šios atskiros žmogiškos istorijos, bet dabar jis vis tiek nenorėjo atsisakyti maldos.

Po kelių savaičių Damiras gavo pirmąjį laišką. Veda rašė, kad atvyko saugiai, kad mokyklos vaikų skaitymo įgūdžiai labai skiriasi ir kad vienas berniukas ilgai nenorėjo rodyti jai savo sąsiuvinio, bijodamas pašaipos. Ji pasakojo apie nepavykusią pamoką, kai pernelyg greitai paaiškino sunkią taisyklę, todėl teko pradėti iš naujo. Damiras nusišypsojo prisiminęs, kaip pats mokė Koriną naudotis vežimėliu. Atskirame lapelyje dukra nupiešė kieme augančią kriausę ir paprašė perduoti linkėjimus kaimynams. Damiras padėjo laišką prie maldų knygos, tačiau

pirmiausia išėjo pranešti Korinui, kad šeimnininkė saugiai pasiekė mokyklą.

Raštininkas baigė skyrių vakare. Už lango vėl skambėjo žmonių balsai. Kiekvienas iš tų žmonių gyveno tarp reikalų, nepažymėtų raštininko sąsiuvinyje. Jis perskaitė paskutinę eilutę ir nepridėjo pažado, kad po septynių skyrių visi klausimai apie Pirmąją Liudytoją bus išspręsti. Apie Šviesą jis kalbėjo kaip apie šventąją pažinimo pradžią, apie Liuciferį kaip pirmąją dieviškąją sielą, priėmusią ir perduodančią žinojimą, apie Neišreikštąją kaip neišsemiamą galimybių gelmę. Dabar žodžiai kreipėsi į žmogų, galintį gerbti Liudytoją, bet vis tiek privalantį pats nuspręsti, ką daryti su nugyventa diena.

Jis iš stalčiaus ištraukė pageltusį tėvo laišką ir padėjo greta naujo teksto. Senajame lape buvo išlikęs vaikiško delno pėdsakas, o naujuose puslapiuose tamsavo taisytos eilutės ir rašalo dėmė, kurios jis taip ir nesugebėjo pašalinti. Raštininkas nenorėjo jų paversti šventenybėmis. Jie liko jo darbo ir atminties pėdsakais; jų atsisakęs raštininkas atimtų iš parašyto teksto jo paties istoriją. Tuomet jis užvertė sąsiuvinį apie Pirmąją Liudytoją, padėjo plunksną ir sulaukė ranką ant švaraus lapo. Toliau reikės kalbėti apie Kibirkštį, Vardą ir Valią, kuriais gyva būtybė atsako į tai, ką pažino. Už lango kažkas pašaukė vaiką vardu, ir raštininkas, prieš pradėdamas naują įrašą, įsiklausė.